

Raport ——— 2019

STOWARZYSZENIE
ŻYDOWSKI INSTYTUT
HISTORYCZNY W POLSCE

W roku 2019 obchodziliśmy pięciolecie wystawy stałej
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Raport Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny — 2019

Wstęp	—	List przewodni	—	5
Część I	—	Stowarzyszenie	—	9
		01. Historia	—	10
		02. Władze	—	14
		03. Nagrody i wyróżnienia	—	22
		04. Inne wydarzenia z życia Stowarzyszenia	—	26
Część II	—	Działalność statutowa	—	35
		01. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN	—	36
		02. Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma	—	58
		03. Komisja Grantowa	—	72
Część III	—	Fundraising	—	91
		01. Raport z działań fundraisingowych w 2019 roku	—	92
		02. Współpraca z American Friends of POLIN Museum	—	104
		03. Specjalne podziękowania	—	107
Część IV	—	Finanse	—	111

STOWARZYSZENIE
ŻYDOWSKI INSTYTUT
HISTORYCZNY W POLSCE

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce działa od 1951 roku na rzecz upamiętnienia historii i kultury polskich Żydów oraz ich wkładu w kulturę światową, pozyskując fundusze i wspierając wiele ważnych i ciekawych inicjatyw. Stowarzyszenie założyło i współfinansuje Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN (Muzeum POLIN), a także wspiera działalność Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma (Instytut).

↑ Piotr Wiślicki

↓ Marian Turski

Szanowni Państwo, Drodzy Przyjaciele!

Czy w czasach nienormalnych można myśleć, mówić i pisać o sprawach normalnych? Czy w czasach zarazy jest sens snuć rozważania o działaniach i aktywności zwyczajnej, „normalnej”? Wydaje się, że nawet w najdramatyczniejszych okresach każde społeczeństwo, każda komórka społeczna musi być gotowa na „the day after”. Na dzień, kiedy zaraza ustąpi, a życie wróci do normalności, choć zapewne będzie to zmodyfikowana normalność w stosunku do tej, którą znaliśmy. Tak czy inaczej — w tym dniu „po” będziemy nawiązywać do osiągnięć i niedociągnięć minionego okresu. Dlatego pragniemy przedstawić główne zagadnienia, wokół których rozwijała się nasza działalność w 2019 roku i w latach minionych.

Przez wieki na terenach Polski funkcjonowała największa na świecie społeczność żydowska. Dziś pozostały po niej setki opustoszałych synagog, tysiące zapomnianych cmentarzy, miliony stron książek i dokumentów, niezliczone historie, które ulegają powolnemu zapomnieniu. Współczesna społeczność żydowska w Polsce jest zbyt mała, by samodzielnie móc zadbać o tę spuściznę. Jedyną możliwością jej ochrony, popularyzacji i upamiętnienia jest praca rzeszy zaangażowanych ludzi, organizacji i instytucji. Przez dziesiątki lat istnienia Stowarzyszenia udało nam się udowodnić, że tylko wspólna praca różnych osób przynosi wymierne i trwałe efekty. Chcemy pomóc wszystkim, którym los dziedzictwa żydowskiego nie pozostaje obojętny. Jesteśmy przekonani, że tylko wspólnie możemy osiągnąć sukces.

Jeszcze niedawno Stowarzyszenie skupiało się wyłącznie na pracy nad wystawą stałą Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. W tym czasie Muzeum POLIN, którego pomysłodawcą jest Stowarzyszenie, stało się nie tylko jednym z najważniejszych muzeów w Polsce, lecz także wiodącą instytucją na świecie chroniącą pamięć o tysiącletniej kulturze polskich Żydów. Przez cały ten czas wspieramy Muzeum, nie tylko zbierając fundusze na dziesiątki projektów, ale przede wszystkim dbając o jego niezależność i wiarygodność. Jak pokazał nam mijający rok, to one są warunkami *sine qua non* istnienia tego miejsca. Myśląc o Muzeum, nie możemy zapomnieć o kwestii wyboru dyrektora Muzeum POLIN, nad którą intensywnie pracowaliśmy w 2019 roku. Zasługi prof. Dariusza Stoli są bezdyskusyjne. Dlatego właśnie chcieliśmy, by to on kontynuował swoją pracę. Opór Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego wobec tej kandydatury nadal nie jest dla nas do końca zrozumiały. W chwili, kiedy piszemy te słowa, Muzeum ma już nowego dyrektora, Zygmunta Stępińskiego. Jak wiadomo, prof. Dariusz Stola postanowił — mając na względzie dobro Muzeum — nie egzekwować stanowiska dyrektora, które wygrał w konkursie. Założyciele Muzeum zgodzili się zatem na kandydaturę Zygmunta Stępińskiego, którą zaproponowało Stowarzyszenie po jej skonsultowaniu z wszystkimi najważniejszymi organizacjami społeczności żydowskiej w Polsce. Był on od początku zastępcą Dariusza Stoli, jest historykiem z wykształcenia, ma menedżerskie doświadczenie. Pragniemy przypomnieć, że to właśnie na wniosek Stowarzyszenia Zygmunt Stępiński został w swoim czasie powołany na stanowisko zastępcy dyrektora. Nie jesteśmy w stanie właściwie wyrazić wdzięczności i szacunku,

jaki czujemy wobec prof. Dariusza Stoli. Dziękujemy za jego pracę, mądrość, którą się z nami dzielił, i za to, że pod jego rządami tak młode muzeum tak szybko weszło do czołówki najważniejszych instytucji kultury na świecie.

Ostatnie lata to również okres bliskiej współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma. W tym czasie wspólnie wypracowaliśmy wiele rozwiązań dotyczących ochrony bezcennych zbiorów Stowarzyszenia, które są zdeponowane w Instytucie. Jednocześnie rozpoczęliśmy realizację działania mającego na celu ochronę i popularyzację najcenniejszego skarbu naszej kolekcji, czyli Podziemnego Archiwum Getta Warszawy, tzw. Archiwum Ringelbluma. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w 2019 roku uzyskaliśmy pierwszą ratę darowizny na przetłumaczenie na język angielski 10 tomów Archiwum. Prace nad przekładem trwają. Szczegóły dotyczące zarówno stworzenia technicznych warunków przechowywania Archiwum Ringelbluma, jak i angielskiej edycji Archiwum znajdują się w dalszej części raportu.

Trzecim filarem naszej aktywności jest Komisja Grantowa, której praca w ostatnich latach jest najdynamiczniej rozwijającym się obszarem naszych działań. Każdego roku zwiększa się liczba projektów dofinansowanych przez Komisję. Jeszcze pięć lat temu otrzymywaliśmy rocznie tylko kilkanaście wniosków, dziś jest ich kilkadziesiąt. Zgłaszają się do nas organizacje żydowskie, aktywiści i pasjonaci historii skupieni w lokalnych stowarzyszeniach i fundacjach, biblioteki, szkoły oraz urzędy miast i gmin. Dla wielu jesteśmy jedyną instytucją, w której mogą znaleźć wsparcie dla swoich inicjatyw. Ich wszystkich łączy potrzeba zaopiekowania się dziedzictwem żydowskim w Polsce, a my chcemy im w tym pomóc.

Osiągnięcia (niedociągnięcia też) minionego okresu będą punktem wyjścia do nowych otwarć i nowych możliwości. Trudnych, bo każdy czas po globalnej zawierusze i powszechnym niepokoju wywołuje niespodziewane wyzwania. W takiej chwili każda rada, każda sugestia, każda inspiracja i wszelkiego rodzaju pomoc każdego z członków Stowarzyszenia będzie potrzebna, wręcz konieczna.

Chcielibyśmy podziękować darczyńcom i przyjaciołom Stowarzyszenia oraz wszystkim, którzy wspierali nasze działania. Raport, który Państwu przedkładamy, jest jedną z form wywiązywania się z długu wdzięczności wobec Państwa. I zapowiedzią tego, co nas WSPÓLNIE w najbliższym czasie czeka.

PIOTR WIŚLICKI
przewodniczący Zarządu

MARIAN TURSKI
wiceprzewodniczący Zarządu,
przewodniczący Rady Muzeum
Historii Żydów Polskich POLIN

Stowarzyszenie

Stowarzyszenie od 70 lat wspiera i popularyzuje badania naukowe w dziedzinie historii i kultury żydowskiej. Prowadzi działalność edukacyjną, a także podejmuje działania na rzecz kształtowania postaw tolerancji w społeczeństwie.

Ludzie, którzy tworzą Stowarzyszenie, reprezentują różne środowiska. Łączy ich misja zachowania tysiącletniego dziedzictwa polskich Żydów dla przyszłych pokoleń.

Historia Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

01

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce wywodzi się z założonej w 1944 roku Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej działającej w ramach Centralnego Komitetu Żydów w Polsce. Po wieloletnich staraniach zostało ostatecznie zarejestrowane w 1951 roku w Warszawie. Jego celem statutowym jest upamiętnienie historii i kultury polskich Żydów oraz ich wkładu w kulturę światową. Od przeszło 70 lat wspiera i popularyzuje badania naukowe w dziedzinie historii i kultury żydowskiej. Prowadzi działalność edukacyjną, a także podejmuje działania na rzecz kształtowania postaw tolerancji w społeczeństwie. Stowarzyszenie współpracuje z innymi organizacjami żydowskimi i instytucjami o podobnych celach działających w kraju i na świecie.

W 1993 roku Stowarzyszenie zainicjowało projekt Muzeum Historii Żydów Polskich. Powołało międzynarodowy zespół, którego celem było opracowanie założeń programowych instytucji oraz wystawy stałej. Muzeum miało być miejscem otwartej dyskusji, szacunku i dialogu między narodami — miejscem, które łączy, a nie dzieli. Ideę tę wsparły wszystkie kolejne polskie rządy i prezydenci, a także dziesiątki organizacji i osób na całym świecie, w tym wielu darczyńców. Dzięki temu wsparciu Stowarzyszenie do 2005 roku prowadziło projekt samodzielnie jako inicjatywę społeczną.

25 stycznia 2005 roku Stowarzyszenie wraz z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy powołało wspólną instytucję kultury o nazwie Muzeum Historii Żydów Polskich. Na mocy aktu założycielskiego strona publiczna sfinansowała powstanie budynku Muzeum, a Stowarzyszenie odpowiadało za sfinansowanie i organizację procesu tworzenia wystawy stałej. Stowarzyszenie, przy wsparciu prawie 600 donatorów z całego świata, przeznaczyło w latach 1993–2014 na rzecz tworzenia Muzeum oraz projektowania i produkcji wystawy stałej 145 milionów złotych. Dodatkowo w latach 2005–2014 Stowarzyszenie przeznaczyło 20 milionów złotych na działalność edukacyjną i publiczną Muzeum. Po otwarciu wystawy stałej Stowarzyszenie dalej wspiera Muzeum, od 2015 roku pozyskało przeszło 24 milionów złotych na rzecz tej instytucji.

← Wielka Synagoga na Tłomackim oraz budynek Głównej Biblioteki Judaistycznej — obecnie należący do Stowarzyszenia i udostępniony Żydowskiemu Instytutowi Historycznemu im. Emanuela Ringelbluma.

Działalność Stowarzyszenia nie ogranicza się tylko do wspierania Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Stowarzyszenie jest strażnikiem spuścizny zarówno materialnej, jak i duchowej narodu żydowskiego. Spuścizna materialna to gromadzone od 1951 roku zbiory: archiwalia, niektóre pochodzące już z połowy XVII wieku, księgozbiór liczący około 80 tysięcy woluminów oraz liczne obrazy, grafiki, plakaty, rzeźby, przedmioty rzemiosła artystycznego, fotografie i wiele, wiele innych. Do najcenniejszych należy wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Podziemne Archiwum Getta Warszawy, tzw. Archiwum Ringelbluma. Ta spuścizna jest w sensie moralnym własnością wszystkich Żydów.

Stowarzyszenie uznaje, że współdziałanie państwa i organizacji społecznej może przynieść wymierne efekty w ochronie dziedzictwa żydowskiego. Dlatego też swoje zbiory wraz z zabytkowym budynkiem przy ul. Tłomackie 3/5, w którym są one przechowywane, udostępniło nieodpłatnie Żydowskiemu Instytutowi Historycznemu im. Emanuela Ringelbluma. Stowarzyszenie współpracuje z Instytutem również przy realizacji wielu wspólnych projektów, z których najważniejszym jest PROGRAM ONEG SZABAT. W jego ramach w 2017 roku otwarto w Instytucie wystawę stałą o Archiwum Ringelbluma i jego twórcach, „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu”. PROGRAM ONEG SZABAT ma zasięg międzynarodowy i jest sukcesywnie rozwijany dzięki wsparciu Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie wspiera także inne, różnorodne inicjatywy, przekazując kilkanaście grantów rocznie organizacjom działającym na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i materialnego polskich Żydów.

Centrum Informacji Historycznej Muzeum POLIN ↓

← Spotkanie w ramach upamiętnienia społeczności żydowskiej Białowieży, wspartego przez Komisję Grantową Stowarzyszenia ŻIH

↓ Wystawa stała „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu” w Żydowskim Instytucie Historycznym

Różni ludzie — wspólna misja.
Działamy na rzecz zachowania tysiącletniego dziedzictwa polskich Żydów dla przyszłych pokoleń.

Zarząd Stowarzyszenia działa społecznie. Jego członkowie nie tylko reprezentują Stowarzyszenie, kierują jego pracami i wyznaczają nowe kierunki działań, ale przede wszystkim poświęcają swój czas i zaangażowanie dla realizacji celu Stowarzyszenia, jakim jest ochrona dziedzictwa żydowskiego w Polsce. W roku 2019 odbyły się wybory nowych władz Stowarzyszenia.

Posiedzenie Zarządu kadencji 2015–2019 ↑

Władze Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

02
—

Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce wybrało nowy Zarząd i Komisję Rewizyjną.

W niedzielę 19 maja 2019 roku odbyło się coroczne Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce. W 2019 roku skończyła się kadencja dotychczasowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej, które wyznaczały kierunki działania i rozwoju naszego Stowarzyszenia od 2015 roku. Podczas Walnego Zgromadzenia odbyły się wybory nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej na lata 2019–2023.

Serdeczne podziękowania składamy ustępującemu Zarządowi i Komisji Rewizyjnej.

Gratulujemy nowo wybranym członkiniom i członkom Zarządu i Komisji Rewizyjnej i życzymy, by rozpoczęta kadencja 2019–2023 była czasem dalszego rozwoju Stowarzyszenia i aktywnego współdziałania z partnerami.

↓ Nowy Zarząd Stowarzyszenia

W roku 2019 odbyły się 23 posiedzenia, na których Zarząd podjął 81 uchwał oraz jedno Zwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia. Stowarzyszenie do 31 grudnia 2019 roku liczyło 248 członków.

ORGANY STOWARZYSZENIA ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY OD 19 MAJA 2019 ROKU

ZARZĄD:

- Piotr Wiślicki — przewodniczący
- Marian Turski — wiceprzewodniczący
- Joanna Fikus — sekretarz
- Marek Nowakowski — skarbnik
- dr Kamila Dąbrowska
- dr Zuzanna Hertzberg
- Jan Jagielski
- Maciej Kozłowski
- Agnieszka Milbrandt
- Alicja Mroczkowska
- dr hab. Jolanta Żyndul

KOMISJA REWIZYJNA:

- Sławomir Różański — przewodniczący
- Maciej Antosik — wiceprzewodniczący
- Piotr Rytka-Zandberg — sekretarz (do 21.X.2019)
- Krzysztof Czajka
- Justyna Kobos

KOMISJA GRANTOWA (powołana 11.VI.2019):

- Joanna Fikus — przewodnicząca
- dr Kamila Dąbrowska
- Grzegorz Kołacz
- dr hab. Artur Markowski

ORGANY STOWARZYSZENIA ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY DO 19 MAJA 2019 ROKU

ZARZĄD:

- Piotr Wiślicki — przewodniczący
- Marian Turski — wiceprzewodniczący
- dr hab. Jan Doktor — sekretarz
- Jan Jagielski — skarbnik
- Joanna Fikus
- Agnieszka Milbrandt
- Krzysztof A. Rozen
- Sławomir Różański (od 19.III.2019)

KOMISJA REWIZYJNA:

- Marek Nowakowski — przewodniczący
- Piotr Rytka-Zandberg — wiceprzewodniczący
- Małgorzata Tarnowska — sekretarz

KOMISJA GRANTOWA:

- Joanna Fikus — przewodnicząca
- dr hab. Jolanta Żyndul
- Alicja Mroczkowska
- dr hab. Jan Doktor

2019

ZARZĄD
(POWOŁANY 19.V.2019):

Piotr Wiślicki
przewodniczący

Marian Turski
wiceprzewodniczący

Joanna Fikus
sekretarz

Marek Nowakowski
skarbnik

dr Kamila Dąbrowska
członkini

dr Zuzanna Hertzberg
członkini

Jan Jagielski
członek

Maciej Kozłowski
członek

Agnieszka Milbrandt
członkini

Alicja Mroczkowska
członkini

dr hab. Jolanta Żyndul
członkini

**KOMISJA REWIZYJNA
(POWOŁANA 19.V.2019):**

Sławomir Różański
przewodniczący

Maciej Antosik
wiceprzewodniczący

Piotr Rytka-Zandberg
sekretarz (do 21.10.2019)

Krzysztof Czajka
członek

Justyna Kobos
członkini

**KOMISJA GRANTOWA
(POWOŁANA 11.VI.2019):**

Joanna Fikus
przewodnicząca

dr Kamila Dąbrowska
członkini

Grzegorz Kołacz
członek

Artur Markowski
członek

DZIAŁ ROZWOJU:

Pozyskiwanie środków finansowych od darczyńców, relacje z darczyńcami, komunikacja i działalność wizerunkowa, produkcja materiałów fundraisingowych.

Marta Wróbel
dyrektorka ds. rozwoju
(do 31.VIII.2019)

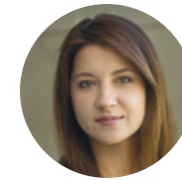
Anna Miszewska
dyrektorka ds. rozwoju
(od 1.IX.2019)

Bartosz Dymarek
zastępca dyrektora ds. rozwoju
(od 1.IX.2019)

Elżbieta Kossowska
kierowniczka ds. fundraisingu
(do 30.VI.2019)

Aleksandra Maj
starsza specjalistka
ds. fundraisingu (od 1.VIII.2019)

DZIAŁ FINANSOWO-ADMINISTRACYJNY:

Prowadzenie i zarządzanie finansami organizacji, polityka grantowa, sprawy kadrowe, koordynacja prac Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Komisji Grantowej.

Michał Majewski
dyrektor operacyjny

Anna Moniewska
kierowniczka biura

Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia (maj 2019)

Stowarzyszenie skupia 248 członków, wśród których znajdują się osoby związane zarówno ze światem nauki, oświaty i kultury, jak i osoby na co dzień pracujące w różnych obszarach biznesowych. Każda z nich ma swój wkład w naszą misję — jakim jest zachowanie tysiącletniego dziedzictwa polskich Żydów.

Marta Wróbel, Marian Turski i Kajetan Prochyra ↓

Sławomir Holland i Robert Drachal ↓

↓ Mikołaj Grynberg, Joanna Fikus i Gabi von Seltmann

Sławomir Różański, Justyna Połog i Michał Martosz ↑

↑ Małgorzata Wołyńska, Anna Plewicka i prof. Anna Landau-Czajka

Marian Turski i Ewa Junczyk Ziomecka ↑

↓ Jolanta Gumula i Helise Lieberman

↑ Profesor Dariusz Stola i Jakub Woźniak

W roku 2019 projekty współprowadzone lub dofinansowane przez Stowarzyszenie otrzymały wiele prestiżowych nagród, w tym trzy nagrody Effie Poland dla kampanii „Inna historia, taki sam hejt”.

↑ „Inna historia, taki sam hejt”, kampania sfinansowana przez Stowarzyszenie otrzymała w 2019 roku trzy nagrody Effie Poland — najważniejsze wyróżnienia marketingowe w Polsce

Nagrody i wyróżnienia

03

Wielki sukces wystawy „W Polsce króla Maciusia. 100-lecie odzyskania niepodległości”.

Wystawa w Muzeum POLIN zorganizowana przy wsparciu Stowarzyszenia otrzymała wiele nagród i wyróżnień. Były to:

- Nagroda Kulturalna Onetu i Miasta Kraków „O!Lśnienia 2018” w kategorii sztuki wizualne.
- Nagroda Główna w kategorii wydarzenie i miejsce roku przyjazne dzieciom w konkursie Komitetu Ochrony Praw Dziecka.
- Pierwsze miejsce w kategorii „Niepodległa” oraz trzecie miejsce za katalog wystawy w kategorii najciekawsze wydawnictwo muzealne w ramach XIII edycji konkursu Mazowieckie Zdarzenie Muzealne „Wierzba”.
- Złoty Słonecznik w kategorii logika.
- Druga nagroda za kampanię promocyjno-marketingową w konkursie Muzeum Widzialne Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
- Nominacja do nagrody Children in Museums Award 2019, European Museum Academy i Hands on! Association.
- Nominacja do nagrody „Gazety Wyborczej” Wdechy 2019.

↓ Trzy nagrody Effie Poland dla Muzeum POLIN

Marian Turski uhonorowany w Lublinie, styczeń 2019 ↑

STYCZEŃ 2019 — wiceprzewodniczący Stowarzyszenia uhonorowany w Lublinie

14 stycznia 2019 roku odbyła się uroczystość wręczenia Marianowi Turskiemu medalu Amicis Universitatis Mariae Curie-Skłodowska i Medalu 700-lecia Miasta Lublin. Z inicjatywą uhonorowania wystąpił Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, biorąc pod uwagę m.in. wieloletnią współpracę Mariana Turskiego w ramach kapituły Stypendium im. Leopolda Ungera. Medal Amicis Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, czyli „Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”, jest przyznawany przez Senat UMCS jako forma wyrażenia wdzięczności i uhonorowania wieloletniej współpracy z uczelnią.

MAJ 2019 — wyróżnienia w konkursie Sybilla

Podczas uroczystej gali 39. edycji konkursu Sybilla 2018 w Łazienkach Królewskich w Warszawie Muzeum POLIN zostało wyróżnione w dwóch kategoriach: edukacja oraz zarządzanie. Kapituła nagrody doceniła społeczno-edukacyjną „Akcję Żonkile” i koncert „Łączy nas pamięć”, zrealizowane w ramach 75. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim, a także portal Wirtualny Sztetl, będący jedną z największych baz informacyjnych o przedwojennych żydowskich społecznościach na ziemiach polskich. Realizacja obu projektów była możliwa dzięki wsparciu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce, za co otrzymaliśmy pamiątkowe dyplomy. Ogólnopolski Konkurs na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla” odbywa się co roku i ma na celu wyłonienie i promocję najlepszych przedsięwzięć polskich muzeów. Wydarzenie jest organizowane przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

PAŹDZIERNIK 2019 — kampania „Inna historia, taki sam hejt” zdobyła trzy nagrody Effie Poland

Kampania „Inna historia, taki sam hejt”, realizowana w 2018 roku w ramach programu Muzeum POLIN „Obcy w domu”, a sfinansowana przez Stowarzyszenie, otrzymała trzy nagrody Effie Poland — najważniejsze wyróżnienia w dziedzinie marketingu w Polsce: srebro w kategorii „Kultura, rozrywka, media, gaming”, brąz w kategorii „Positive change: PR-Led” i brąz w kategorii „Smart budget”.

Dodatkowo kampania otrzymała srebrną nagrodę Mixx Awards 2019 w kategorii „Limited budget”. Kampania została zrealizowana przez agencję Saatchi & Saatchi.

LISTOPAD 2019 — książka „Sen o teatrze. Listy z tomaszowskiego getta” otrzymała nagrodę Klio

Książka „Sen o teatrze. Listy z tomaszowskiego getta” w edycji dr Justyny Biernat, wydana nakładem Fundacji Pasaże Pamięci przy wsparciu finansowym Stowarzyszenia, została uhonorowana nagrodą Klio w kategorii edytorstwo. Jesteśmy dumni i zaszczytujemy, że mogliśmy wspomóc fundację w tym projekcie.

Scena Muzyczna Muzeum POLIN

Stowarzyszenie od lat wspiera Scenę Muzyczną Muzeum POLIN, która otrzymała w 2019 roku wiele nagród, w tym wspomnianą już Sybillę, a także drugie miejsce w rankingu najważniejszych wydarzeń roku 2019 tygodnika „Polityka” w kategorii muzyka poważna dla cyklu Wajnberg@100 oraz nagrodę Wierzba w ramach konkursu Mazowieckie Zdarzenia Muzealne „Wierzba” za koncert „Łączy nas pamięć”.

↓ Nagroda Sybilla, maj 2019

„Odwiedzając wystawę stałą Muzeum POLIN,
udajemy się w podróż przemian...”

PROF. BARBARA KIRSHENBLATT-GIMBLETT

główna kuratorka wystawy stałej,
stanowisko imienia Ronalda S. Laudera

Galeria „Miasteczko” ↑

Inne wydarzenia z życia Stowarzyszenia

04

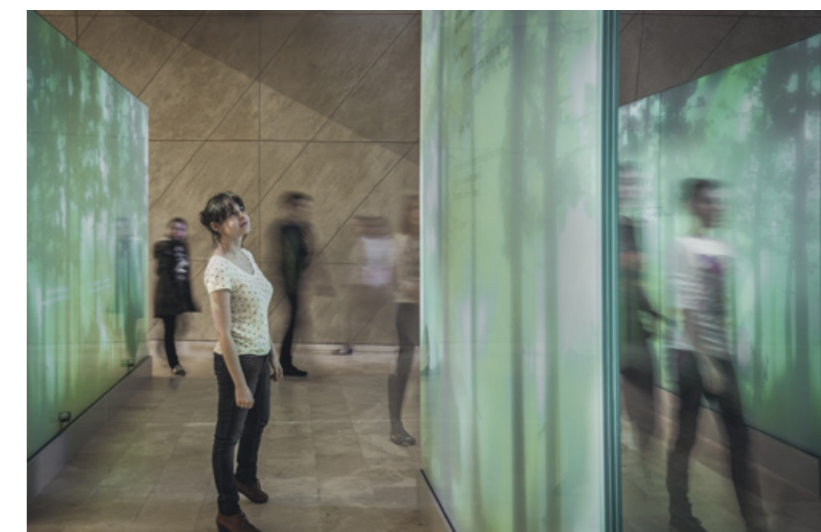
Pięć lat wystawy stałej Muzeum POLIN

Blisko 30 lat temu w środowisku skupionym wokół Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny powstała idea budowy Muzeum Historii Żydów Polskich. To niezwykle marzenie udało się zrealizować dzięki wielkiemu zaangażowaniu i wsparciu wielu osób: przedstawicieli środowisk żydowskich w Polsce i na świecie, historyków, projektantów, polityków, a przede wszystkim prawie 600 darczyńców z całego świata. Dzięki temu wspólnemu wysiłkowi pięć lat temu została otwarta wystawa stała Muzeum POLIN. Przy okazji tej rocznicy mogliśmy pokusić się o podsumowanie pierwszego rozdziału działalności Muzeum i ten bilans napełnił nas radością i nadzieją na przyszłość.

Wystawę od otwarcia obejrzało prawie dwa miliony odwiedzających — tylu osobom mogliśmy opowiedzieć o tysiącletniej historii Żydów na ziemiach polskich, o ich tradycji i kulturze. Przybliżyliśmy cały świat, który był jeszcze nie tak dawno temu domem dla tak wielu i który bezpowrotnie zmiotła wojenna pożoga. Wystawa stała to serce Muzeum i to dzięki jej wyjątkowości i sile oddziaływania POLIN wkrótce po otwarciu znalazł się w gronie laureatów najważniejszych nagród muzealnych.

Chcieliśmy, żeby nasze Muzeum było źródłem wiedzy. Istnieje kilka wymiarów czytania naszej wystawy. Jest ona uniwersalną opowieścią o narodzinach, wzrastaniu, śmierci i odrodzeniu. O dialogu i jego zanikaniu. Jesteśmy bardzo wdzięczni twórcom wystawy za mądrość, którą możemy z niej czerpać.

↓ Galeria „Las”

↑ Milionowy zwiedzający na wystawie stałej, październik 2017

Od otwarcia, Muzeum odwiedziło prawie cztery miliony, a wystawę prawie dwa miliony gości ze 147 krajów — tylu osobom mogliśmy opowiedzieć o tysiącletniej historii Żydów na ziemiach polskich, o ich tradycji i kulturze.

↑ „POLIN404. Hackowanie wystawy” w ramach Festiwalu Made in POLIN, październik 2015

↓ Galeria „Wyzwania nowoczesności”

Delegacja ambasadorów przy ONZ w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

29 stycznia i 8 grudnia 2019 roku przedstawiciele Stowarzyszenia uczestniczyli w oficjalnych kolacjach zorganizowanych w Muzeum POLIN na cześć szefów i członków misji akredytowanych przy Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku. Członkami delegacji byli także prezydenci organizacji American Zionist Movement oraz International March of the Living. Wizyty odbyły się z inspiracji i pod przewodnictwem Danny'ego Danona, ambasadora Państwa Izrael przy ONZ. W kolacjach wzięli udział przedstawiciele dyrekcji Muzeum POLIN i liczni goście honorowi.

Organizacja obu kolacji była możliwa dzięki wsparciu Pana Grzegorza Jankilewicza, Znamienitego Darczyńcy Muzeum POLIN.

↑ Spotkanie Forum Darczyńców

Działalność w Forum Darczyńców

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny należy do Forum Darczyńców od 2018 roku. W mijającym roku dyrektor operacyjny Stowarzyszenia Michał Majewski został wybrany na członka zarządu Forum Darczyńców.

Forum Darczyńców zrzesza fundacje i stowarzyszenia przyznające dotacje na inicjatywy realizowane dla wspólnego dobra społecznego. Każdy z członków forum ma własne cele, priorytety i zasady przyznawania wsparcia. Łączy ich jednak chęć doskonalenia umiejętności grantodawców i upowszechniania dobrych praktyk w przyznawaniu dotacji. Forum przez swoje działania stara się tworzyć przyjazne i przejrzyste warunki do rozwoju działalności grantodawczej.

Pierwszy jour fixe

Chcąc silniej zintegrować środowisko skupione wokół naszego Stowarzyszenia, Zarząd postanowił rozpocząć regularne spotkania naszych członków. Spotkaniom towarzyszy rozmowa z zaproszonym gościem, a ich głównym celem jest wymiana poglądów i idei. Pierwszym gościem był Andrzej Seweryn, wybitny polski aktor i reżyser, dyrektor Teatru Polskiego, na którego deskach została wystawiona sztuka „Król” na podstawie powieści Szczepana Twardocha o tym samym tytule. Rozmowa była świetną okazją do zastanowienia się nad rolą sztuki we współczesnym świecie.

Poruszające wystąpienie Mariana Turskiego w ONZ

Wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Marian Turski wygłosił 28 stycznia 2019 roku przemówienie w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku. Wystąpienie było częścią specjalnego zgromadzenia w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Hasło przewodnie obchodów brzmiało: „Pamięć o Holokauście: żądaj i broń swoich praw człowieka”. Podczas przemówienia Marian Turski podkreślał, że podczas pobytu w Auschwitz nie miał nazwiska, tylko numer. Najtrudniejszym elementem funkcjonowania w obozie Zagłady nie były głód, przenikające zimno, choroby czy ciężkie warunki. — *Najgorsze było upokorzenie — mówił Marian Turski. — To, że nie byłeś traktowany jak istota ludzka. Zwłaszcza jeżeli byłeś Żydem i właśnie dlatego, że byłeś Żydem, byłeś traktowany nie jak istota ludzka, byłeś insektem — wszą, pluskwą, karaluchem. I co ci ludzie robią z insektami, wszami, pluskwami i karaluchami? Depczą po nich, rozgniatają, zabijają je.*

To naturalne, że używamy zwrotu „nigdy więcej Auschwitz”. Ale jeśli chcemy, by to wezwanie było nie tylko zwykłym sloganem, pustym wyrażeniem, musimy, powinniśmy nauczyć się rozumieć innych ludzi, czasami obcych, ludzi, którzy są różni od nas. To jedyna rzecz, którą mógłbym zasugerować jako osoba, która przetrwała Holokaust.

— FRAGMENT PRZEMÓWIENIA MARIANA TURSKIEGO W SIEDZIBIE ONZ

Działalność statutowa

Szanowni Państwo!

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce jest nie tylko jednym z trojga założycieli Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, ale przede wszystkim pomysłodawcą i naszym strategicznym partnerem, dzięki któremu Muzeum może każdego dnia realizować bogaty program edukacyjny, kulturalny i naukowy. Trudno wyobrazić sobie działalność POLIN bez wsparcia Stowarzyszenia — nie tylko materialnego, lecz także intelektualnego. Dla mnie osobiście Stowarzyszenie ŻIH to zarówno wspierająca organizacja, jak i grupa oddanych i lojalnych przyjaciół, na których można polegać nawet w najtrudniejszych chwilach.

Zwyczajowo wstęp do raportu rocznego powinien nieść optymistyczne przesłanie. Rok 2019 obfitował w arcyciekawe wydarzenia, które zrealizowaliśmy m.in. dzięki fantastycznemu zespołowi Stowarzyszenia oraz jego efektywnej pracy fundraisingowej — były to przede wszystkim wystawa czasowa „Gdynia — Tel Awiw”, POLIN Music Festival (Scena Muzyczna POLIN mogła liczyć przez cały rok na wsparcie Stowarzyszenia ŻIH), Gala i Nagrody POLIN 2019. Jesteśmy za to ogromnie wdzięczni.

Nie mogę jednak pominąć w tym miejscu braku nominacji dla Profesora Dariusza Stoli na dyrektora po wygranym przez niego konkursie w maju ubiegłego roku. Każdy, kto zna sprawy Muzeum, wie, ile dobrego profesor Stola dla niego zrobił. Nie będę zatem w tym miejscu wymieniał wszystkich jego zasług. Chciałbym jednak podkreślić, że jako pełniący obowiązki dyrektora od lutego 2019 roku robiłem wszystko, by instytucja, którą przyszło mi nieoczekiwanie kierować, bez przeszkód realizowała plany nakreślone jeszcze przez mojego poprzednika. Dlatego gdy na kolejnych stronach przeczytają Państwo o sukcesach Muzeum POLIN w roku ubiegłym, proszę pamiętać, że to właśnie profesor Stola jest ich współautorem.

Na koniec muszę wspomnieć o jeszcze jednej ważnej osobie, dzięki której nasze Muzeum mogło się tak wspaniale rozwinąć i tak wiele osiągnąć. Marta Wróbel, przez 12 lat pracując na różnych stanowiskach w Stowarzyszeniu ŻIH, nieustrudzenie wspierała Muzeum swoją wiedzą, talentem i mądrością. Marto, w imieniu całego zespołu serdecznie Ci dziękuję i trzymam kciuki za powodzenie Twoich nowych zawodowych projektów.

ZYGMUNT STĘPIŃSKI

dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Zygmunt Stępiński jest absolwentem historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Od lat związany jest z działalnością społeczną organizacji żydowskich w Polsce i za granicą. W latach 80. zaangażowany w działalność opozycji demokratycznej. Wydawca, dziennikarz, współtwórca i wieloletni prezes zarządu Wydawnictwa MURATOR, współautor programów społecznych „Dom dostępny” i „Dom bez barier”.

W Muzeum POLIN od 2012 roku jako zastępca dyrektora nadzorował pracę działów: edukacji, komunikacji oraz sprzedaży i marketingu.

W 2019 roku powołany na stanowisko pełniący obowiązki dyrektora Muzeum POLIN.

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce realizuje swoje cele statutowe, wspierając działalność programową Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Pozyskuje fundusze na wspólną realizację różnorodnych projektów edukacyjnych, kulturalnych, wystawienniczych i naukowych.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

01

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN znajduje się w sercu Warszawy, w miejscu przedwojennej dzielnicy żydowskiej, naprzeciwko pomnika Bohaterów Getta. Misją Muzeum jest przywracanie i ochrona pamięci o historii polskich Żydów, przyczynianie się do wzajemnego zrozumienia i szacunku wśród Polaków i Żydów, społeczeństw Europy i świata.

Muzeum od momentu otwarcia zostało docenione na arenie międzynarodowej i było wielokrotnie nagradzane za wyznaczanie nowych standardów dla muzeów historycznych. Fundamentem jego działań jest wystawa stała, pokazująca często nieznaną dla wielu osób historię żydowskiego życia na terenie państwa polskiego. Wystawa była przygotowywana przez międzynarodowy zespół naukowców, projektantów i dydaktyków działających pod auspicjami naszego Stowarzyszenia. Zwiedzający poznają dzięki niej tysiącletnie dziedzictwo społeczności żydowskiej w Polsce.

Wystawa jest podstawą do prowadzenia programów edukacyjnych, z których korzystają setki szkół z Polski, Izraela i Europy. Do końca 2019 roku wystawę stałą odwiedziło prawie dwa miliony osób. W samym 2019 roku było to 328 tysięcy odwiedzających. Dużą popularnością cieszyły się spacer tematyczne po wystawie stałej, spacer dla rodzin i spacer miejskie.

Kolegium Społeczne

Przy dyrektorze Muzeum POLIN działa Kolegium Społeczne powołane w 2015 roku z inicjatywy Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce. W skład kolegium wchodzi przedstawiciele społeczności żydowskiej oraz organizacji działających na rzecz kultury i historii polskich Żydów, którym bliska jest idea zachowania i ich propagowania dziedzictwa. Kolegium to miejsce dyskusji i wymiany doświadczeń. Jest też realizacją marzenia twórców Muzeum o tym, żeby było ono miejscem dialogu, miejscem wspólnoty tworzonej przez przedstawicieli środowisk żydowskich. W 2019 roku kolegium spotkało się w październiku. Dyskutowano o konkursie na kandydata na stanowisko dyrektora Muzeum i o tym, co się działo w związku z przeciągającym się procesem niepowołania zwycięzcy, prof. Dariusza Stoli, na stanowisko dyrektora, a także konsekwencjami, które w związku z tą sytuacją mogą wynikać dla przyszłości placówki.

Projekty Muzeum POLIN realizowane w 2019 roku dzięki wsparciu i współpracy ze Stowarzyszeniem Żydowski Instytut Historyczny w Polsce oraz prywatnymi darczyńcami pozyskiwanymi przez Stowarzyszenie

↑ Korona, tarcza i jad z kolekcji Muzeum POLIN — dary American Friends of POLIN Museum

I. Wystawa stała i zbiory

↑ Galeria „Zagłada”, wystawa stała Muzeum POLIN

← Rozwój wystawy stałej. Wystawa stała w Muzeum POLIN, otwarta w 2014 roku, przyciągnęła w ciągu pięciu lat prawie dwa miliony zwiedzających z kilkudziesięciu krajów świata. Wystawa nie jest dziełem zamkniętym, ciągle się rozwija. W 2019 roku galeria „Miasteczko” wzbogaciła się o nowe obiekty: koronę i tarczę Tory, przekazaną przez American Friends of POLIN Museum dzięki wsparciu RONALDA S. LAUDERA. Dar ten trafił do Muzeum dzięki zabiegom zespołu Stowarzyszenia prowadzonym w USA. Na wystawie pojawił się również obraz „Kol Nidre” Marka Oberlandera pochodzący z kolekcji Stowarzyszenia. W ubiegłym roku trwały prace mające na celu

uzupełnienie wystawy stałej o świadectwa z życia w innych gettach w Generalnym Gubernatorstwie. Dzięki pomocy prof. Barbary ENGELKING zostały wybrane dzienniki, które zostaną zaprezentowane w 2020 roku w nowej przestrzeni w galerii „Zagłada”. Wybrane archiwalia zostały poddane konserwacji, by mogły zostać pokazane na wystawie. Jest to m.in. dziennik nastoletniej dziewczynki z krakowskiego getta, który Stowarzyszenie otrzymało w 2018 roku. Pozostałe dokumenty pochodzą z gett w Rzeszowie i Tarnowie.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
RONALD S. LAUDER; KORET FOUNDATION

↑ Rodzinny audioprzewodnik po wystawie stałej. Przygotowywany w 2019 roku przewodnik po wystawie stałej Muzeum POLIN jest propozycją skierowaną do rodzin zwiedzających wystawę z dziećmi. Goście prowadzeni przez narratora (głosu użył mu znany aktor Wojciech Malajkat) podróżują przez sześć galerii (z pominięciem galerii „Zagłada” i „Powojnie”). Zwiedzanie trwa półtorej godziny. W tym czasie goście mogą odkryć m.in. to, jak zmieniał się świat w kolejnych wiekach. Poznają historie o wspólnej pracy, przyjaźni, rodzinie, żydowskich świętach i obyczajach. Opowieść została uzupełniona barwnymi scenkami odegranymi przez aktorów, które przenoszą słuchaczy w czasie — do dworskich komnat, warsztatów rzemieślniczych czy na ulice dawnych miast i miasteczek. Zwiedzający są także zachęceni do skorzystania z interaktywnych zadań: zaprojektowania średniowiecznej monety na interaktywnym stole czy wydrukowania strony w prasie drukarskiej.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Koret Foundation; The Louis and Anne Abrons Foundation

Galeria „Dziedzictwo”. W 2019 roku Muzeum kontynuowało pracę nad koncepcją galerii „Dziedzictwo”. Został wyłoniony projekt instalacji artystycznej, poświęconej kulturowemu dziedzictwu polskich Żydów i ich wkładowi w rozwój cywilizacyjny. Instalacja ma opowiedzieć o tym temacie w syntetyczny sposób i być charakterystycznym, przewodnim elementem całej przestrzeni wystawienniczej. Dodatkowo stworzono projekt koncepcyjny całej przestrzeni wokół tej instalacji. Planowany termin otwarcia galerii to 2021 rok.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Association Européenne du Musée de l’Histoire des Juifs de Pologne POLIN; Zygmunt Rolat; David Berg Foundation; The Linda Frum and Howard Sokolowski Charitable Foundation

↑ Płytką posadzkowa, XIX/XX wiek, wydobyta podczas badań archeologicznych w Warszawie na terenie Koszar Artylerii Koronnej w 1998 roku

Plansze komiksowe. Muzeum do swojej kolekcji pozyskuje również dzieła sztuki współczesnej o szczególnej wartości artystycznej, które podejmują wątki historii Żydów i relacji polsko-żydowskich. Od 2016 roku jest rozwijana gałąź kolekcji, która reprezentuje sztukę komiksową. Ostatnio nabyto kolekcję prac Krzysztofa Gawronkiewicza. Plansze komiksowe pochodzą głównie z powieści graficznej „Achtung Zelig! Druga wojna” (scenariusz Krystian Rosiński/Rosenberg, wyd. 2004), jednego z najważniejszych projektów w historii polskiego komiksu.

Projekt został dofinansowany ze środków Funduszu Rozwoju Muzeum POLIN utworzonego przez Stowarzyszenie.

↑ Zabytki archeologiczne. W 2019 roku nasze Stowarzyszenie wsparło Muzeum w opracowywaniu zabytków archeologicznych. Kilka tysięcy obiektów zostało nie tylko wyczyszczonych i przepakowanych, ale również szczegółowo opisanych. W 2020 roku najciekawsze z tych zabytków zostaną zaprezentowane na wystawie czasowej „Tu Muranów”, którą będzie można zobaczyć w Muzeum POLIN.

Projekt został zrealizowany ze środków Funduszu Rozwoju Muzeum POLIN utworzonego przez Stowarzyszenie.

II. Wystawy czasowe

↑ Do lipca 2019 roku goście Muzeum mogli odwiedzić wyjątkową wystawę „W Polsce króla Maciusia. 100-lecie odzyskania niepodległości”, która pokazywała państwo i sprawowanie władzy oczyma dziecka. Jej motywem przewodnim była napisana zaraz po odzyskaniu niepodległości książka Janusza Korczaka „Król Maciuś Pierwszy”. Wystawa wyjaśniała dzieciom, czym jest rządzenie, jak jest trudne i odpowiedzialne. Wątki dotyczące odbudowy II Rzeczypospolitej spletały się z bajkowym światem powieści o Maciusiu, a zabytkowe obiekty — z grami i zabawami. Zwiedzanie zaczynało się od części historycznej, po której wchodziliśmy w powieściowy labirynt z grafikami wybitnej ilustratorki

Iwony Chmielewskiej. Opowieść o losach małego króla przygotowywała do gier i dyskusji, w których dzieci i dorośli wspólnie szukali odpowiedzi na ważne pytania: w jaki sposób ludzie podejmują decyzje dotyczące grupy? Jakie prawa mają ludzie, obywatele, dzieci? Jakie są rodzaje ustrojów państwowych? Dzieci, które brały udział w warsztatach, same odpowiadały na pytania, słuchały też innych odpowiedzi. Na wystawie zorganizowano 317 warsztatów dla ponad siedmiu tysięcy uczniów i uczennic.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Jankilevitsch Foundation; Koret Foundation
na cześć Tada Taube

↑ „GDYNIA — TEL AWIW” to wystawa porównująca dwa miasta, które powstały mniej więcej w tym samym czasie nad brzegami dwóch różnych mórz. Była to pierwsza wystawa muzealna pozwalająca przyrzeć się jednocześnie obydwu projektom. Gdynia i Tel Awiw powstawały na początku XX wieku. Miały być portami, bramami na świat, jednocześnie eleganckimi kurortami. Oba miasta odegrały też podobną rolę w historii swoich krajów — reprezentowały marzenia i aspiracje państw, które walczyły o uznanie swojego miejsca na mapach świata. Tel Awiw, założony w 1909 roku, miał być „pierwszym miastem hebrajskim”. Gdynia, budowana od 1920 roku, miała być „polskimi wrotami na świat”. Te reprezentacyjne funkcje i początek nowego stulecia sprzyjały realizacji ambitnych planów urbanistycznych. Tworzyli je znakomici architekci — w obu miejscach często polsko-żydowskiego pochodzenia.

Współcześnie obydwa miasta są perłami architektury modernistycznej. Na wystawie mogliśmy obejrzeć dzieła uznanych architektów działających w Warszawie, Gdyni, São Paulo i Tel Awiwie. Projektowali je w duchu modernizmu, planowali przestrzeń do życia na miarę nowej epoki. Archiwalne fotografie, filmy, dokumenty, rysunki, obrazy, elementy wyposażenia modernistycznych kamienic pokazywały codzienne życie tych miast. Na wystawie znalazły się specjalnie sprowadzone z Izraela dzieła takich artystów jak Nahum Gutman, Reuven Rubin czy Ludwig Blum. Klamrą spinającą przeszłość z teraźniejszością były prace współczesnych polskich artystów.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Jankilevitsch Foundation; Sills Family Foundation;
The Louis and Anne Abrons Foundation;
Chris J. Frąckiewicz

Muranów, lata sześćdziesiąte XX wieku ↑

↑ Stowarzyszenie wsparło również tworzenie nowej wystawy czasowej „Tu Muranów”. Wystawa ukaże przekrój przez ukryte warstwy warszawskiego osiedla, opowiadając historie wybranych miejsc, ich mieszkańców i bywalców. Dzięki niej poznamy niezwykłą, wielopozomową historię Warszawy. Na samym początku przeniesiemy się do XVIII wieku, by poznać pewnego Wenecjanina tęskniącego za ojczystą wyspą Murano. Przespacerujemy się też dawną Dzielnicą Północną, która przed wojną była centrum żydowskiego życia — w czasach, gdy Warszawa była domem największej w Europie diaspory. Przejdziemy się przedwojennymi Nalewkami — tętniącą życiem

reprezentacyjną ulicą handlową. Poznamy dramatyczne losy Żydów, których uwięziono w utworzonym tu getcie. Dowiemy się, jak planiści dźwigający stolicę z wojennych gruzów zakładali nowe, modernistyczne osiedle, a nawet w co bawiły się dzieci na podwórkach powojennego Muranowa. Będziemy szukać odpowiedzi na pytania, co czyni Muranów miejscem wyjątkowym i dlaczego właśnie tu powstało Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Otwarcie wystawy jest zaplanowane na 2020 rok.

DARCYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Joseph Feingold; Fundusz Rozwoju Muzeum POLIN

III. Wydarzenia kulturalne

↑ POLIN Music Festival: Historia między dźwiękami, luty 2019

↑ W 2019 roku Stowarzyszenie wsparło dwa kluczowe projekty Sceny Muzycznej Muzeum POLIN — POLIN Music Festival oraz cykl koncertów Wajnberg@100, zorganizowane z okazji 100. urodzin wybitnego polsko-żydowskiego kompozytora Mieczysława Wajnberga. Dzięki tej współpracy w Muzeum POLIN przez cały rok rozbrzmiewały wielkie muzyczne dzieła w najlepszych wykonaniach. Muzyczny maraton rozpoczęła w lutym druga edycja POLIN Music Festival: Historia między dźwiękami, inaugurując jednocześnie cykl Wajnberg@100. Utwory kompozytora na festiwalu wykonali Linus Roth i orkiestra Sinfonia Varsovia pod batutą Marzeny Diakun. Swoją premierę miał muzyczny poemat „Mieczysław Wajnberg. Epitafium” w reżyserii Natalii Babińskiej, z Tomaszem Raffem w roli głównej. Na zaproszenie Muzeum specjalny program przygotował John Zorn: kwartety smyczkowe tego wybitnego artysty wykonał

— po raz pierwszy w Polsce — znakomity nowojorski JACK Quartet. Podczas festiwalu swoje premiery miały też dwie nowe kompozycje. II symfonia „POLIN” Sturdivanta Adamsa, powstała na zamówienie Muzeum i przy wsparciu dwóch Znamienitych Darczyńców Muzeum — Tomka Ulatowskiego i Ygala Ozechova. Utwór inspirowany wystawą stałą spotkał się z entuzjastycznym przyjęciem. Druga kompozycja, „Dom jest gdzie indziej”, zamówiona przez Muzeum u młodego kompozytora Mateusza Śmigasiewicza w ramach projektu Musical Postcards, została ciepło przyjęta przez publiczność. Finałem festiwalu był owacyjnie przyjęty koncert „Żydowskie tango”.

DARCYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
anonimowy darczyńca; Multimedia
Mecenasem cyklu Wajnberg@100 była Jankilevitch Foundation

↑ Gidon Kremer i jego orkiestra Kremerata Baltica zaprezentowali po raz pierwszy w Polsce program „Kronika wydarzeń bieżących”, inspirowany życiem i twórczością Mieczysława Wajnerberga. Z inicjatywy Stowarzyszenia Gidon Kremer został koncert odznaczony medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Muzykę Wajnerberga w Muzeum POLIN wykonywali ponadto: orkiestra Sinfonia Varsovia (pod batutą Marzeny Diakun i Gabriela Chmury), Royal String Quartet, Piotr Sałajczyk, Ania Karpowicz, Marek Bracha, Tomasz Raff, Linus Roth, Mark Glanville i inni. Cykl Wajnerberg@100 znalazł się na drugim miejscu w zestawieniu najważniejszych wydarzeń roku w muzyce poważnej tygodnika „Polityka”. Koncertem „Łączy nas pamięć” w 76. rocznicę

wybuchu powstania w getcie warszawskim została przywołana postać Josimy Feldschuh — młodej pianistki i kompozytorki z warszawskiego getta. Orkiestra Sinfonia Varsovia odtworzyła program, który Żydowska Orkiestra Symfoniczna wykonała wspólnie z 13-letnią Josimą 15 marca 1941 roku. Zabrzmiał koncert fortepianowy Mozarta oraz kompozycje samej Josimy. Na widowni byli obecni krewni Josimy z Izraela i USA. Koncert był dwukrotnie retransmitowany na antenie izraelskiego radia publicznego Kan Kol Ha Musica.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
anonimowy darczyńca
Mecenasem cyklu Wajnerberg@100 była Jankilevitch Foundation

↑ Łąka Leśmiana. Zielone tereny wokół Muzeum, czyli Łąka Leśmiana, są miejscem wielu letnich imprez plenerowych organizowanych przez Muzeum. W ubiegłym roku wakacyjną rekreację na świeżym powietrzu umiliły spotkania z aktorami, projekcje filmowe oraz cykl spacerów tematycznych. Można było również

poczytać, podyskutować o literaturze, poznać tradycję i kulturę żydowską. Na najmłodszych czekały książki, gry, zabawy oraz warsztaty plastyczne.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Fundusz Rozwoju Muzeum POLIN

↑ TISZ Festiwal Żydowskiego Jedzenia. Tisz to w tradycji żydowskiej radosny czas spędzany na jedzeniu, picu, śpiewaniu i rozmowach przy wspólnym stole. W październiku w czasie święta Sukkot odbył się TISZ Festiwal Żydowskiego Jedzenia. Hasłem ubiegłorocznej edycji był „DOM”. Kuchnia domowa kojarzy się ze smakami dzieci-

stwa, z prostotą i zapachami płynącymi z talerzy. Podczas drugiej edycji TISZ wspólnie szukano domowych smaków i kosztowano żydowskich potraw.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE: anonimowy darczyńca; Roselyne Chroman Swig; Gendell Family Foundation

↑ Gala i Nagroda POLIN. Od 2015 roku Muzeum we współpracy ze Stowarzyszeniem Żydowski Instytut Historyczny w Polsce przyznaje Nagrodę POLIN osobom, organizacjom lub instytucjom aktywnie działającym na rzecz ochrony pamięci o historii polskich Żydów. Laureatką piątej edycji Nagrody POLIN została Natalia Bartczak, która od 16 lat społecznie opiekuje się cmentarzem żydowskim w Wińsku. Podczas uroczystej gali w Muzeum laureatka otrzymała statuetkę autorstwa Barbary Falender i nagrodę finansową. Natalia Bartczak zaczęła opiekować się cmentarzem, kiedy skończyła 13 lat. Podczas studiów archeologicznych w Instytucie Prahistorii Wydziału Archeologii Uniwersytetu

im. Adama Mickiewicza w Poznaniu obroniła pracę magisterską dotyczącą cmentarza żydowskiego w Wińsku. Praca stała się dla gminy podstawą do ubiegania się o środki unijne na rewitalizację cmentarza. Kapituła nagrody, której przewodniczy Marian Turski, przyznała również dwa wyróżnienia: Katarzynie Winiarskiej — badaczce dziejów społeczności żydowskiej w Białowieży, oraz Adamowi Musiałowi — przewodnikowi i tłumaczowi książek i publikacji poświęconych tematyce Zagłady i historii Żydów.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE: Jankilevitch Foundation; Tomek Ulatowski; Odette and Nimrod S. Ariav Foundation; anonimowy darczyńca

IV. Działalność naukowa, genealogia i popularyzacja wiedzy

↑ Global Education Outreach Program.

W 2019 roku w ramach programu GEOP Muzeum POLIN zorganizowało dwie międzynarodowe konferencje naukowe: „Żydzi w walce z nazistowskimi Niemcami podczas II wojny światowej” oraz „Biografie i polityka. Udział Żydów i osób pochodzenia żydowskiego w ruchach lewicowych w XIX i XX wieku w Polsce”. Pierwsza z wymienionych konferencji została zorganizowana w 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej, a wykład główny, „Opór cywilny w oczach świadka historii”, wygłosił wiceprzewodniczący Zarządu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce — Marian Turski. W 2019 roku w ramach GEOP odbyły się także trzy interdyscyplinarne warsztaty

naukowe, zakończyła się czwarta edycja seminarium doktorskiego i rozpoczęła piąta, a także cztery pobyty badawcze i dziewięć wykładów zaproszonych gości. Wśród wykładców w ramach GEOP Muzeum gościło m.in. prof. Adama Tellera (Brown University), prof. Cecile Kuznitz (Bard College). Misją programu Global Education Outreach Program (GEOP) jest promowanie studiów nad historią i kulturą polskich Żydów na arenie międzynarodowej przez wspieranie badań i wymiany naukowej.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Fundacja Taubego na rzecz Życia i Kultury Żydowskiej;
The William K. Bowes, Jr. Foundation

↑ Centrum Informacji Historycznej.

W Muzeum POLIN działa Centrum Informacji Historycznej, w którym udziela się zainteresowanym informacji pochodzących z całego świata na temat zasobów archiwalnych związanych z historią społeczności żydowskiej. Dzięki współpracy z wieloma organizacjami i instytucjami zajmującymi się dziedzictwem żydowskim w Polsce w Centrum Informacji Historycznej można dotrzeć do wielu cennych danych, a także skontaktować się ze specjalistami z dziedziny genealogii, historiografii regionalnej, bibliotekoznawstwa, konserwacji, digitalizacji i wielu innych. Centrum pomaga w dotarciu do baz danych gromadzących zasoby dotyczące żydowskiej historii i genealogii. Jednym z podstawowych narzędzi do tego służących jest portal internetowy Wirtualny Sztetl. Stanowi on obecnie największą na świecie bazę danych zawierającą informacje o setkach żydowskich społeczności.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Tomek Ulatowski i Ygal Ozechov; Fundacja Taubego na rzecz Życia i Kultury Żydowskiej;
The William K. Bowes, Jr. Foundation

W 2019 roku Muzeum gościło dwie stypendystki w ramach czwartej edycji **Greenberg Family International Internship Program** — programu stypendialnego dla zagranicznych studentów oferującego możliwość rozwoju zawodowych umiejętności. Stypendystki przez osiem tygodni mogły pracować w Muzeum POLIN i poznawać nie tylko historię polskich Żydów i współczesną Polskę, lecz także tajniki pracy w instytucji będącej w czołówce muzeów europejskich.

DARZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Foundation for the Preservation of the History of Jewish People in the Pale of Settlement

V. Projekty edukacyjne

↑ **Miejsce Edukacji Rodzinnej w 2019 roku.** W Muzeum POLIN program dla rodzin z dziećmi jest prowadzony głównie w Miejscu Edukacji Rodzinnej (MER) „U króla Maciusia” — przestrzeni, która pozwala najmłodszym poznać historię i kulturę polskich Żydów za pomocą narzędzi i języka dostosowanego do ich wieku i możliwości. Wszystkie działania opierają się na połączeniu nauki z kreatywną zabawą oraz rodzinną atmosferą. W 2019 roku MER odwiedziło ponad 22 tysiące osób. Program obejmował:

weekendowe warsztaty rodzinne (66 warsztatów), wydarzenia związane z żydowskimi świętami, np. „Światła Chanuki” (869 osób), cykle spotkań dla rodziców, warsztaty dla dzieci z niepełnościami, spacer rodzinny po wystawie stałej, inne wydarzenia specjalne i rodzinne pikniki, a przede wszystkim codzienną zabawę z wieloma edukacyjnymi akcentami.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Fundacja Rodziny Parasol

↑ W 2019 roku nasze Stowarzyszenie już po raz siódmy wsparło społeczno-edukacyjną „Akcję Żonkile”, upamiętniającą 76. rocznicę powstania w getcie warszawskim. Wydarzenie angażuje co roku coraz więcej wolontariuszy — w 2019 roku blisko 2500 ochotników rozdało na ulicach Warszawy 150 tysięcy papierowych żonkili. W akcję włączyło się także 1200 szkół i bibliotek z całej Polski. Informacja o rocznicy dotarła do prawie 100 tysięcy uczniów. O rocznicy powstania głośno było również w Internecie. Hashtag akcji: #ŁączyNasPamięć — z zasięgiem liczącym ponad 10 mln osób — był tego dnia najpopularniejszym w polskiej sieci. Dodatkowo po raz pierwszy przeprowadzono zaplanowaną promocję „Akcji Żonkile” w Stanach Zjednoczonych, która umożliwiła dotarcie do kilkudziesięciu organizacji i kilkuset osób prywatnych. Inicjatywa ta będzie kontynuowana także w 2020 roku, w oparciu o zdobyte doświadczenia.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Sills Family Foundation

Polish-Israeli Youth Exchange 2019. PIYE jest jednym z najstarszych wspólnych projektów Muzeum POLIN i Stowarzyszenia ŻIH. To pierwszy projekt edukacyjny skierowany do młodzieży akademickiej z Polski i Izraela. W ramach każdej edycji PIYE młodzi Izraelczycy odbywają wizyty studyjne w Polsce, a polscy studenci jadą na stypendia do Izraela. Założeniem programu jest wypracowywanie przez uczestników z obydwu krajów wspólnych rozwiązań i pomysłów na projekty o charakterze międzykulturowym. W 2019 roku w programie wzięło udział 16 uczestników z Polski i 14 z Izraela.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Tomek Ulatowski i Ygal Ozechov

↑ POLIN Meeting Point — Summer Education School to intensywna dwutygodniowa szkoła letnia, która umożliwia młodym ludziom z Polski, Izraela, Niemiec i Ukrainy pogłębienie wiedzy na temat wspólnej historii dzięki udziałowi w serii warsztatów i wykładów prowadzonych przez uznanych ekspertów z Polski i zagranicy. Szkoła letnia oferuje możliwość spotkania w międzynarodowej grupie i dyskusji o trudnej przeszłości, kształtuje postawy otwartości na odmienne perspektywy oraz zachęca do szukania dróg budowania porozumienia i dialogu. Tematem piątej edycji programu była emigracja polskich Żydów w latach 1881–1939, ze szczególnym uwzględnieniem emigracji do Stanów Zjednoczonych, Palestyny i Niemiec.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Fundacja Rodziny Nissenbaumów

VI. Inne projekty Stowarzyszenia na rzecz Muzeum POLIN

Realizacja projektu „1000 lat historii Żydów polskich — kampania w Izraelu”. Projekt, zrealizowany w partnerstwie z Muzeum POLIN, Leonid Nevzlin Research Center for Russian and East European Jewry (przy Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie) i Wydziałem Turystyki Urzędu Miasta Tel Awiwu-Jafy, miał na celu promocję Muzeum POLIN w Izraelu. Zaplanowana kampania informacyjno-edukacyjna bazowała na wystawie stałej Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, która stanowi doskonałe narzędzie pomagające odkrywać wspólną polsko-żydowską historię. Przekaz, który skonstruowaliśmy, trafił do kilkuset tysięcy grupy odbiorców.

Projekt sfinansowany ze środków Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny, współfinansowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w konkursie „Dyplomacja publiczna 2019”

↑ Projekt „EDU-NET: EAST. Przez edukację nieformalną do nowych liderów”, realizowany przez Stowarzyszenie we współpracy z Muzeum POLIN. Miał na celu zacieśnienie współpracy oraz budowanie dialogu między polskimi i ukraińskimi instytucjami kultury. Do tej nowej inicjatywy zaproszono Narodowe Muzeum Tarasa Szewczenki w Kijowie i Ukraińskie Centrum Badań nad Zagładą w Kijowie. W ramach projektu odbyły się wizyty studyjne partnerów polskich na Ukrainie i partnerów ukraińskich w Polsce, warsztaty poświęcone analizie krajobrazu pamięci w Warszawie i Kijowie, a także wydarzenie dla rodzin z dziećmi „Play Muzeum. Festiwal rodzinny”.

Projekt sfinansowany ze środków Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny oraz Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu RITA „Przemiany w regionie”, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji

Szanowni Państwo,

w PROGRAMIE ONEG SZABAT przykładamy dużą wagę do edukacji. W 2019 roku zorganizowaliśmy kolejne edycje akademii dla nauczycieli i programu Ambasadorzy Oneg Szabat skierowanego do studentów zagranicznych, organizowaliśmy liczne warsztaty, wykłady i spacerki.

27 stycznia 2019 roku włączyliśmy się w światowe obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu. W siedzibie Żydowskiego Instytutu Historycznego odbył się specjalny pokaz filmu Roberta Grossmana „Kto napisze naszą historię?” z udziałem uczniów warszawskich szkół średnich. PROGRAM ONEG SZABAT wraz z Żydowskim Instytutem Historycznym i Stowarzyszeniem Żydowski Instytut Historyczny w Polsce był partnerem filmu i wydarzenia.

Otworzyliśmy wystawę czasową „Światło negatywu / Obrazy z Archiwum Ringelbluma i archiwum Jerzego Lewczyńskiego / na nowo odczytane” prezentującą fotografie zachowane w Podziemnym Archiwum Getta Warszawy. Propozycję ich nowej interpretacji — jako obrazów i jako tekstu, a także relacji między nimi — przedstawił prof. Georges Didi-Huberman, wykładowca École des hautes études en sciences sociales w Paryżu, jeden z najlepszych badaczy teorii obrazów. Wystawa została otwarta w ramach upamiętnienia 75. rocznicy śmierci Emanuela Ringelbluma, towarzyszyła jej publikacja w języku polskim i angielskim udostępniająca po raz pierwszy w całości zbiór fotografii odnaleziony w 1946 roku w ósmej skrzynce Archiwum.

W 2019 roku kontynuowaliśmy tłumaczenie kolejnych tomów pełnej edycji Archiwum Ringelbluma na język angielski, rozpoczęliśmy również wieloletni interdyscyplinarny projekt naukowy opracowania wirtualnej encyklopedii getta warszawskiego, która zostanie udostępniona na portalu Delet.

PROF. PAWEŁ ŚPIEWAK
dyrektor Żydowskiego Instytutu
Historycznego im. Emanuela Ringelbluma

Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma

02

Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma jest jedną z najważniejszych na świecie placówek naukowo-badawczych zajmujących się dziejami Żydów od wieków zamieszkujących Polskę i Europę Środkowo-Wschodnią. Od ponad 70 lat wypełnia misję polegającą na gromadzeniu, dokumentacji i upowszechnianiu wiedzy o historii i dziedzictwie tysiącletniej obecności Żydów na ziemiach polskich, ze szczególnym naciskiem na wydarzenia związane z Holokaustem i jego konsekwencjami. Jednym z najważniejszych zadań Instytutu jest dbanie o spuściznę żydowską przechowywaną w jego archiwum — przede wszystkim wszechstronna opieka nad zbiorami Stowarzyszenia, w tym nad Podziemnym Archiwum Getta Warszawy, zwanym Archiwum Ringelbluma.

Instytut to również największy w Polsce zespół naukowy zajmujący się żydowskim dziedzictwem i językiem jidysz. Członkowie poszczególnych pracowni badają i opracowują zbiory zgromadzone w archiwum i bibliotece, a także są autorami publikacji poświęconych żydowskiej historii i kulturze. Instytut angażuje się w projekty kulturalne, organizuje seminaria i spotkania edukacyjne, prowadzi wydawnictwo, tworzy ekspozycje tematyczne (artystyczne, fotograficzne, historyczne i związane ze świętami żydowskimi), a także wystawy plenerowe. W 2017 roku Instytut i Stowarzyszenie powołały PROGRAM ONEG SZABAT, którego misją jest upowszechnienie wiedzy o Archiwum Ringelbluma na świecie. Sercem programu jest stała wystawa „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu”, poświęcona Archiwum Ringelbluma i grupie Oneg Szabat.

Żydowski Instytut Historyczny i Archiwum Ringelbluma znajdują się w historycznym budynku przy ul. Tłomackie 3/5 należącym do Stowarzyszenia. Budynek jest nieodpłatnie udostępniany Instytutowi. Przed II wojną światową mieściła się w nim Główna Biblioteka Judaistyczna i Instytut Nauk Judaistycznych jako część kompleksu Wielkiej Synagogi na Tłomackim. To w tym budynku w czasie wojny odbywały się spotkania grupy Oneg Szabat (hebr. radość soboty). Budynek przetrwał wojnę, ale podłoga historycznego holu głównego do dzisiaj nosi ślady ognia jako znak pamięci likwidacji warszawskiego getta. Jej kompleksowa konserwacja została przeprowadzona w 2016 roku. Na fasadzie budynku odtworzono historyczny napis w języku polskim i hebrajskim: Główna Biblioteka Judaistyczna. Przed otwarciem stałej ekspozycji przestrzeń historyczna gmachu została kompleksowo zrewitalizowana w ramach współpracy Instytutu i Stowarzyszenia.

PROGRAM ONEG SZABAT

**ONEG
SZABAT
PROGRAM**

Najważniejszym zadaniem realizowanym wspólnie przez Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma i Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce w 2019 roku był PROGRAM ONEG SZABAT. Program ma upowszechniać wiedzę o Podziemnym Archiwum Getta Warszawy, znanego również jako Archiwum Ringelbluma, i umożliwiać udostępnianie zebranych w nim dokumentów. Wśród projektów, które składają się na program, są inicjatywy edukacyjne i wydawnicze, a jego sercem jest wystawa „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu”, którą można zobaczyć w Żydowskim Instytucie Historycznym.

Ważne miejsce w programie zajmuje upamiętnienie Emanuela Ringelbluma i grupy Oneg Szabat. W ramach PROGRAMU ONEG SZABAT Instytut pracował nad upowszechnieniem i udostępnieniem wiedzy o Archiwum Ringelbluma oraz losach grupy Oneg Szabat. Prowadzono działalność wystawienniczą i edukacyjną, tłumaczono na język angielski pełną edycję Archiwum Ringelbluma, organizowano wydarzenia kulturalne, udostępniano w Internecie materiały (dokumenty i opracowania) poświęcone twórcom Podziemnego Archiwum Getta Warszawy. Trwały również prace nad przygotowaniem wystawy podróżującej i wirtualną encyklopedią getta warszawskiego.

Działania w ramach PROGRAMU ONEG SZABAT zrealizowane w 2019 roku

I. Wystawy

Serdecznie dziękujemy Jolancie Hercog i Krzysztofowi A. Rozenowi, współtwórcom oraz pierwszym koordynatorom PROGRAMU ONEG SZABAT za ich wieloletnią pracę na rzecz zachowania pamięci o doktorze Emanuelu Ringelblumie i grupie Oneg Szabat. Dzięki ich zaangażowaniu powstał PROGRAM ONEG SZABAT, a dzięki ich pomysłom i wytrwałości, odniósł sukces. Jesteśmy bardzo wdzięczni za ten nieoceniony wkład w realizację naszej wspólnej misji.

↑ Wystawa stała „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu” cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem zwiedzających — zobaczyło ją już ponad 23 tysiące osób.

↑ Negatywy Henryka Eisenbacha zaprezentowane na wystawie „Światło negatywu”

↑ W ramach PROGRAMU ONEG SZABAT od 26 kwietnia do 25 sierpnia 2019 roku odbyła się wystawa „Światło negatywu / Obrazy z Archiwum Ringelbluma i archiwum Jerzego Lewczyńskiego / na nowo odczytane” prezentująca zbiór fotografii zebranych przez grupę Oneg Szabat i zachowanych w Archiwum Ringelbluma. Zdjęcia z czasów wojny zostały zestawione z wykonanymi na początku XX wieku przez aptekarza z Sanoka, Henryka Eisenbacha, rodzinnymi fotografiami, które wydobył z zapomnienia niezjący już wybitny polski fotograf Jerzy Lewczyński, autor koncepcji zwanej „archeologią fotografii”. Wybitny francuski filozof i historyk sztuki, prof. Georges Didi-Huberman, napisał tekst towarzyszący wystawie. Wystawa została otwarta w ramach upamiętnienia 75. rocznicy śmierci Emanuela Ringelbluma. Towarzyszyła jej publikacja w języku polskim i angielskim. Wystawę zobaczyło około trzech tysięcy osób.

Została również opracowana koncepcja scenariusza i projektu aranżacji wystawy podróżującej poświęconej grupie Oneg Szabat. Biorąc pod uwagę coraz większe zainteresowanie wystawą stałą i historią grupy Oneg Szabat, także wśród gości z zagranicy, można przewidywać, że planowana wystawa podróżująca odniesie duży sukces poza granicami Polski.

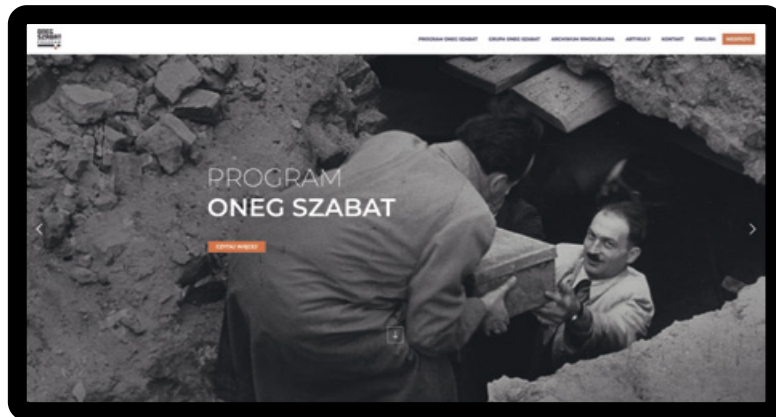
II. Tłumaczenie Archiwum Ringelbluma na język angielski

↑ Przetłumaczenie wszystkich tomów pełnej edycji Archiwum Ringelbluma na język angielski oraz opublikowanie ich online jest niezwykle ważnym elementem PROGRAMU ONEG SZABAT. Przekłady z języków oryginalnych: polskiego, jidysz, hebrajskiego i niemieckiego, są dokonywane we współpracy z naukowcami i badaczami z całego świata. Prace nad przekładem pełnej 38-tomowej edycji zostały zaplanowane na 10 lat. Pod koniec 2018 roku ukazał się drugi tom zatytułowany „Accounts from borderlands,

1939–1941” w opracowaniu prof. Andrzeja Żbikowskiego. Trwały intensywne prace nad przygotowaniem kolejnego tomu — „Ludzie i prace Oneg Szabat” (Oneg Shabes. People and Works), który ukazał się na początku 2020 roku. Rozpoczęły się również prace nad tłumaczeniami kolejnych tomów pełnej edycji Archiwum Ringelbluma: „Dzieci — tajne nauczanie w getcie warszawskim”, „Generalne Gubernatorstwo. Relacje i dokumenty”, „Tereny wcielone do Rzeszy”, „Listy o Zagładzie”.

III. Udostępnienie Archiwum Ringelbluma w Internecie

↑ Strona www.onegszabat.org informująca o grupie Oneg Szabat i Archiwum Ringelbluma, a także pozyskująca środki na rozwój programu, była systematycznie uzupełniana o nowe treści. Cieszy się dużą popularnością — regularnie pojawiające się publikacje po polsku i angielsku budzą zainteresowanie czytelników z całego świata. Są to artykuły biograficzne o członkach grupy Oneg Szabat, opracowania ważnych tematów z historii powstania Archiwum, prezentacja publikacji książkowych związanych z Archiwum Ringelbluma oraz opisy działań podjętych w ramach PROGRAMU ONEG SZABAT, w tym popularyzujących wystawę stałą i wystawy czasowe. Warto przy tym zaznaczyć, że w artykułach wykorzystano obszerne fragmenty oryginalnych tekstów z Archiwum, dzięki czemu część z nich została po raz pierwszy przetłumaczona na język angielski. Z okazji Międzynarodowego Dnia Tłumacza na stronie i w miesięczniku „Memoria” ukazały się wywiady z tłumaczami, redaktorami i koordynatorami pełnej edycji Archiwum Ringelbluma. Publikacje te są udostępniane przez media społecznościowe (Facebooka, Twittera), obserwowane przez coraz większą grupę czytelników. Obecnie profil PROGRAMU ONEG SZABAT na Facebooku śledzi już ponad pięć tysięcy osób i liczba ta stale rośnie.

↑ Portal Delet. Trwały prace nad rozwojem i promocją portalu edukacyjnego Delet. Zostały m.in. zdigitalizowane i udostępnione dwa tomy pełnej edycji Archiwum Ringelbluma w języku angielskim, trwały również prace nad udostępnieniem transkryptu pełnej edycji Archiwum Ringelbluma. Opublikowano materiały w języku angielskim do warsztatów, opracowane na podstawie wybranych dokumentów Archiwum Ringelbluma, takich jak: „Policja żydowska w getcie warszawskim”, „Informowanie o Zagładzie”, „Program Oneg Szabat”, „Emanuel Ringelblum. Biografia i dziedzictwo”, „Kalendarium działania grupy Oneg Szabat na tle kluczowych wydarzeń okupacji”, „Zagłada”. Portal powstał dzięki dofinansowaniu ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, w ramach programu Kultura Cyfrowa.

IV. Działania edukacyjne

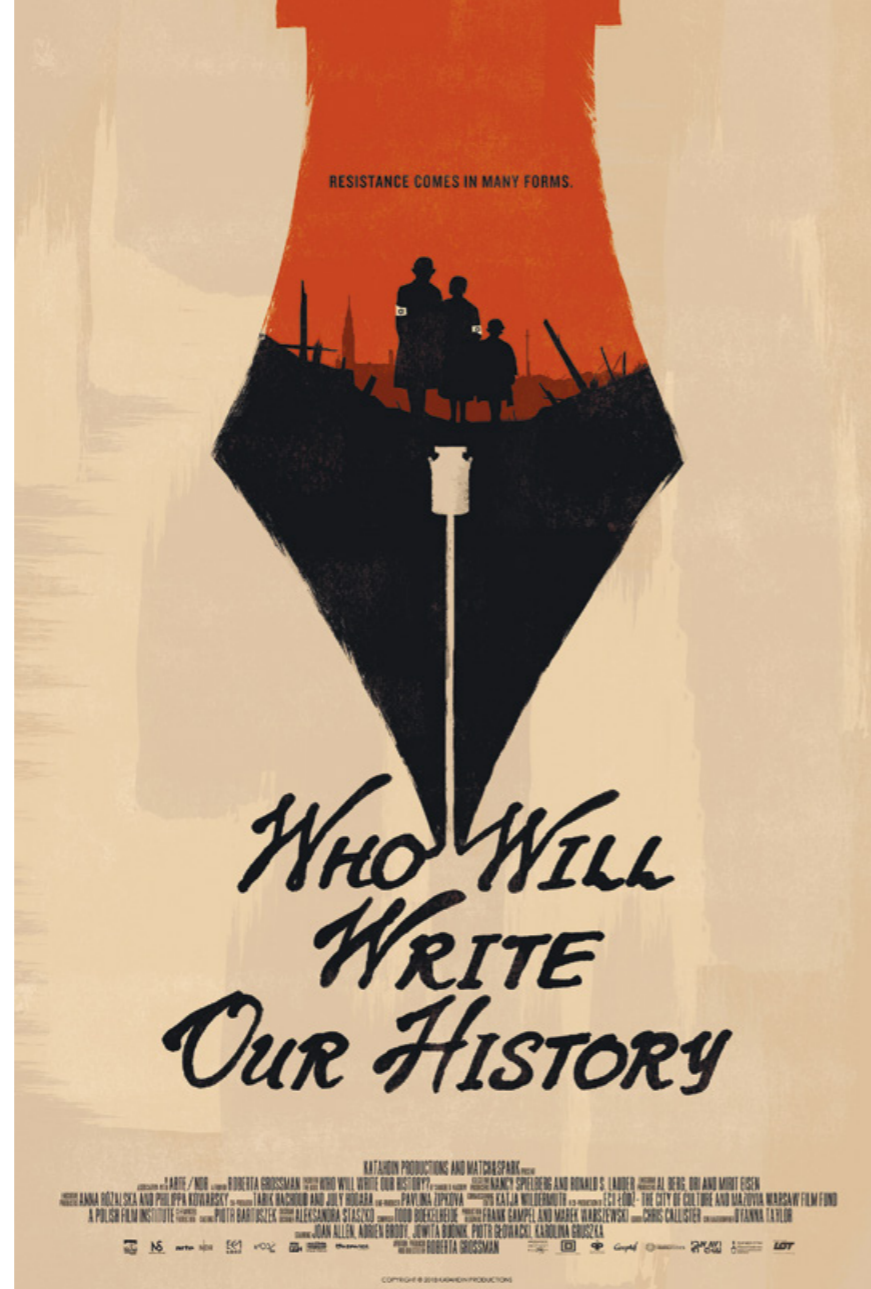
↑ Uczestnicy Akademii Oneg Szabat w Treblince

W PROGRAMIE ONEG SZABAT przykładamy dużą wagę do edukacji, szczególnie młodzieży. Pragniemy dotrzeć do jak największego grona uczniów i nauczycieli z Polski i zagranicy. Naszym zadaniem — jako bezpośrednich spadkobierców i opiekunów Archiwum Ringelbluma — jest nie tylko przekazanie wiedzy na temat grupy Oneg Szabat i zgromadzonych przez nią świadectw, lecz także pozyskiwanie wśród młodych ludzi — przedstawicieli nowego pokolenia — ambasadorów tej wielkiej misji. Osób, które wspólnie z nami będą upowszechniać wiedzę o Podziemnym Archiwum Getta Warszawy. Dlatego też Instytut kontynuował program Ambasadorzy Oneg Szabat i organizował akademie dla nauczycieli.

↑ Akademia Oneg Szabat. W siedzibie Żydowskiego Instytutu Historycznego odbyły się kolejne edycje akademii dla nauczycieli — dwudniowych seminariów, w których wzięli udział edukatorzy i lokalni aktywiści zaangażowani w realizację projektów związanych z tematyką żydowską oraz zagadnieniami dotyczącymi wielokulturowości i tolerancji. Edycja zimowa została zorganizowana na poziomie podstawowym, edycja letnia zaś — dla absolwentów seminariów organizowanych przez Żydowski Instytut Historyczny w latach 2017–2018.

→ Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu. 27 stycznia 2019 roku — w Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu — w siedzibie Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma odbył się specjalny pokaz filmu Roberty Grossman „Kto napisze naszą historię?” z udziałem uczniów warszawskich szkół średnich. W pokazie wzięło udział około 200 osób. Po projekcji filmu Instytut połączył się online z siedzibą UNESCO w Paryżu, dzięki czemu goście zgromadzeni na Tłomackiem mogli włączyć się w dyskusję toczącą się z udziałem Audrey Azoulay — dyrektorki generalnej UNESCO, Érica de Rothschilda — prezydenta Mémorial de la Shoah, Nancy Spielberg — producentki filmu, Roberty Grossman — reżyserki filmu, a także Samuela D. Kassowa, autora książki „Kto napisze naszą historię?”, na której podstawie powstał scenariusz filmu. W tej części uroczystości został również wyświetlony film z Marianem Turskim, byłym więźniem Auschwitz, wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia ŻIH w Polsce, nagrany na wystawie stałej „Czego nie mogliśmy wykrzyknąć światu”. Dzięki temu wydarzeniu Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma znalazł się w gronie kilku najważniejszych światowych instytucji — Muzeum Holokaustu w Waszyngtonie, Muzeum Auschwitz-Birkenau,

Światowego Kongresu Żydów, Muzeum Tolerancji w San Francisco, Fondation pour la Mémoire de la Shoah, wokół których koncentrowały się obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Na Facebooku została udostępniona relacja na żywo z obchodów, która spotkała się z dużym zainteresowaniem odbiorców. Na stronie www.onegszabat.org opublikowaliśmy wiele artykułów związanych z tym wydarzeniem, m.in. wywiady z Jowitą Budnik i Piotrem Głowackim, odtwórcami głównych ról w filmie Roberty Grossman.

↑ Monodram „Rachela”. 16 maja 2019 roku — w 76. rocznicę zburzenia Wielkiej Synagogi na Tłomackiem — w Żydowskim Instytucie Historycznym im. Emanuela Ringelbluma został wystawiony monodram „Rachela” w reżyserii Iwony Skierzyńskiej napisany na podstawie pism Racheli Auerbach z getta. W rolę Racheli Auerbach wcieliła się Jowita Budnik. Sztuka została również wystawiona w Synagodze im. Nożyków w Warszawie. Monodram, pokazany w ramach uroczystości upamiętniających rocznicę śmierci Emanuela Ringelbluma, zobaczyło około 240 osób.

W ramach PROGRAMU ONEG SZABAT organizowano warsztaty edukacyjne, wykłady i spacer, zostały też stworzone scenariusze oraz materiały dydaktyczne warsztatów „Archiwum ważniejsze niż życie” na podstawie testamentów pozostawionych przez tych, którzy ukryli Archiwum, oraz „Zobacz historię” — na podstawie fotografii powstałych w getcie warszawskim. Został także stworzony scenariusz i opracowano spacer edukacyjny poświęcony grupie Oneg Szabat, „Historycy, pisarki i listonosz — członkowie konspiracyjnej grupy Oneg Szabat w przestrzeni getta Warszawy”.

↑ **Ambasadorzy Oneg Szabat.** Na początku marca 2019 roku Instytut gościł grupę studentów Hillel z Uniwersytetu Pensylwanii w ramach drugiej edycji programu Ambasadorzy Oneg Szabat. Studenci przez siedem dni uczestniczyli w warsztatach i wykładach poświęconych Archiwum Ringelbluma i Zagładzie. Najistotniejszym elementem pobytu ambasadorów w Polsce był kontakt z Archiwum Ringelbluma przechowywanym w budynku przy Tłomackiem 3/5, dawnej Głównej Bibliotece Judaistycznej, obecnej siedzibie ŻIH. Studenci zostali oprowadzeni po wystawie stałej „Czego nie mogliśmy wykrzyknąć światu”, zwiedzili archiwa Instytutu, zaproszono ich także do pracowni konserwatorskiej, gdzie dowiedzieli się o sposobach ochrony dokumentów, zobaczyli wybrane świadectwa z Archiwum. Wzięli udział w licznych wykładach, warsztatach i spacerach prowadzonych przez dział edukacji ŻIH. 7 marca — w rocznicę zdekonspirowania bunkra Krysia, w którym ukrywał się m.in. Emanuel Ringelblum z rodziną — uczestniczyli w uroczystościach upamiętnienia twórcy Podziemnego Archiwum Getta Warszawy. Odwiedzili także Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Synagogę im. Nożyków, gdzie przywitała ich

Anna Chipczyńska, wiceprzewodnicząca zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie. Odwiedzili także polskie oddziały JCC. Ostatnie trzy dni spędzili na południu Polski, gdzie zostali oprowadzeni m.in. po Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau, Centrum Żydowskim w Oświęcimiu, fabryce Emalia Oskara Schindlera i Żydowskim Muzeum Galicja. Spacerzy z przewodnikiem po Kazimierzu, dawnej żydowskiej dzielnicy, były ważnym elementem ich pobytu w Krakowie. Uczestnicy akademii po powrocie do domu — już jako ambasadorzy PROGRAMU ONEG SZABAT — zorganizowali wystawę poświęconą Podziemnemu Archiwum Getta Warszawy i grupie Oneg Szabat. Wystawa była otwarta w dniach 30 kwietnia – 5 maja w holu głównym Penn Hillel. Uczestnicy programu zaprezentowali na niej zdjęcia z wizyty w Polsce, a także podzielili się swoimi refleksjami z pobytu w ŻIH i miejscach pamięci. Ekspozycja spotkała się z dużym zainteresowaniem studentów. Ambasadorzy wzięli także udział w uczelnianych obchodach Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Podczas uroczystości Yarden Wiesenfeld, zesłana uczestniczka programu, odczytała esej o Archiwum Ringelbluma.

↑ **Wirtualna encyklopedia getta warszawskiego.** W Żydowskim Instytucie Historycznym rozpoczęła się wieloletni interdyscyplinarny projekt naukowy opracowania wirtualnej encyklopedii getta warszawskiego. Encyklopedia będzie syntezą wszystkich prac prowadzonych nad pełną edycją Archiwum Ringelbluma. Znajdą się w niej również inne kolekcje archiwalne ŻIH oraz opublikowane materiały źródłowe i wspomnieniowe dotyczące getta warszawskiego i Zagłady. Encyklopedia zostanie także

zintegrowana z wynikami badań naukowców zajmujących się tą tematyką. Do dyskusji nad określeniem wstępnej listy haseł — która ma liczyć około dwóch tysięcy pozycji — zostali zaproszeni wybitni polscy badacze. Po przygotowaniu wszystkich haseł zespół badawczy dokona wyboru najistotniejszych, które ukażą się drukiem jako podsumowanie serii wydawniczej Archiwum Ringelbluma. Projekt jest elementem PROGRAMU ONEG SZABAT, a encyklopedia zostanie udostępniona na portalu Delet.

V. Zabezpieczanie Podziemnego Archiwum Getta Warszawy

↑ Wydobycie pierwszej części Archiwum spod gruzów getta.
Widoczni na zdjęciu: Michał Borwicz i Hersz Wasser

Należąca do Stowarzyszenia siedziba dawnej Centralnej Biblioteki Judaistycznej jest jedynym zachowanym budynkiem kompleksu Wielkiej Synagogi na Tłomackim w Warszawie. Obecnie jest to nie tylko siedziba Stowarzyszenia oraz Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma, ale przede wszystkim jest to wielki skarbiec chroniący bezcenne zbiory Stowarzyszenia.

W 2019 roku Stowarzyszenie wspólnie z Instytutem rozpoczęło prace, które podwyższą standardy zabezpieczenia zbiorów znajdujących się w budynku. W pierwszej kolejności została przeprowadzona pełna inwentaryzacja. Dzięki tym pracom można było wytypować elementy, które wymagają najpilniejszej modernizacji. Efektem będzie budowa nowego nowoczesnego magazynu — skarbcza, w którym zostanie zabezpieczone Podziemne Archiwum Getta Warszawy. Będzie on spełniał najwyższe międzynarodowe standardy zabezpieczenia zasobu archiwalnego.

Archiwum Ringelbluma w liczbach:

- 35 370 stron
- 764 relacji, dzienników i wspomnień
- 380 teczek dokumentów urzędowych
- 120 opracowań naukowych
- 88 utworów literackich
- 76 fotografii
- 54 tytuły prasy konspiracyjnej

DARZYŃCY PROGRAMU ONEG SZABAT:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
- Taube Philanthropies
- Ledor Wador Foundation
- Koret Foundation
- The Azrieli Foundation
- The Gerald Schwartz and Heather Reisman Foundation
- Fundacja Rodziny Rozen
- Jewish Federation of Canada — UIA
- Freddy Hancock
- Hermione Foundation
- Claims Conference
- 61 darczyńców, którzy wsparli projekt, wspominając Halinę Paszkowską-Turską
- anonimowi darczyńcy

Szanowni Państwo, Drodzy Przyjaciele!

Marian Turski podczas swojego pamiętnego wystąpienia w Auschwitz 27 stycznia 2020 roku przypomniał — jak to nazywał — o jedenastym przykazaniu: „Nie bądź obojętnym”. Można te słowa rozumieć na wiele sposobów, ale każdy z nas powinien się zastanowić, jak może i powinien je realizować w swoim codziennym życiu.

Mamy wokół siebie ludzi, którzy są dla nas wzorem i pokazują, jak to robić. To ci, którzy często samotnie i bez wsparcia dużych organizacji dbają o to, by w małych, lokalnych społecznościach nie zginęła pamięć o żydowskich sąsiadach. Żeby upamiętniać ich życie — tłumaczą oni i wydają książki pamięci, organizują festiwale kultury żydowskiej, realizują projekty edukacyjne. Starają także o to, by nie zniknęły świadectwa ich śmierci — porządkują i oznaczają cmentarze czy upamiętniają miejsca Zagłady.

Komisja Grantowa Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny pomaga tym niezwykłym, nieobojętnym aktywistkom i aktywistom realizować ich misję. W 2019 roku dysponowała funduszem w wysokości 150 tysięcy złotych, który pozwolił wesprzeć 30 projektów. Każdy z nich był niezwykły, każdy sprawił, że wróciły imiona, nazwiska, twarze ludzi, których już nie ma.

Chciałabym złożyć ogromne podziękowanie na ręce tych wszystkich, którzy zrealizowali te projekty. Chciałabym też bardzo zachęcić Państwa, którzy myślą o podobnych działaniach, do składania wniosków do Komisji Grantowej w ramach ogłaszanych przez nas konkursów.

Nie bądźmy obojętni.

JOANNA FIKUS
przewodnicząca Komisji Grantowej,
członkini Zarządu Stowarzyszenia

Komisja Grantowa Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

03

Komisja Grantowa Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny wspiera finansowo organizacje zajmujące się upamiętnianiem i zachowaniem dziedzictwa kulturowego i historycznego Żydów w Polsce. Naszym podstawowym zadaniem jest wsparcie i pomoc osobom działającym zazwyczaj w oddali od wielkich miast, wykorzystującym energię swoją i współmieszkańców, starającym się przywrócić i zachować pamięć o świecie, który kiedyś istniał, a który znika już z ludzkiej pamięci.

W roku 2019 odbyły się dwa konkursy grantowe. Rozpatrzyliśmy 56 wniosków. Udało się wesprzeć kwotą 150 tysięcy złotych 30 najciekawszych i najbardziej wartościowych w ocenie komisji projektów.

↑ Miejsca realizacji projektów dofinansowanych w 2019 roku

Granty przyznane przez Komisję Grantową Stowarzyszenia w 2019 roku

I. Działalność wydawnicza

↑ Fundacja Gzarim zajmująca się upamiętnianiem społeczności żydowskiej w Sokołowie Podlaskim zwróciła się o dofinansowanie tłumaczenia z jidysz książki Simchy Polakiewicza — „A tog in Treblinka” („Dzień w Treblince”). Autor, który był więźniem Treblinki, zostawił niezwykle wspomnienia, które uzupełniają naszą wiedzę o lokalnej społeczności żydowskiej i obozie Zagłady w Treblince. Tłumaczenie jest dostępne na stronie internetowej www.sokolow.jewish.pl

↑ Publikacja „Wolny ptak. Der Frajer Fojgl” to przygotowany przez Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma zbiór tekstów i rysunków satyrycznych z prasy żydowskiej w niepodległej Polsce. Jest to jak dotąd najobszerniejsza publikacja tego typu, prezentująca materiały do tej pory rozproszone po bibliotekach i archiwach. Zebrane teksty są komentarzem do najważniejszych wydarzeń społecznych i politycznych II RP. Publikacja dzięki fotografiom i biogramom autorów rysunków jest też hołdem złożonym żydowskim grafikom i malarzom, których większość zginęła w gettach, obozach i łagrach w czasie II wojny światowej.

↑ Stowarzyszenie przekazało dotację na publikację kwartalnika „Midrasz” w 2019 roku. Każdy numer był poświęcony wybranej dziedzinie kultury i historii Żydów. Znajdują się w nich recenzje wartościowych książek, wywiady, fragmenty literatury, eseje i artykuły publicystyczne o bieżących zagadnieniach z obszaru stosunków polsko-żydowskich. Pismo to przez lata propagowało dialog polsko-żydowski, patronowało wielu imprezom kulturalnym, wydawnictwom książkowym i inicjatywom naukowym, które prezentowały kulturę żydowską.

Publikacja wspomnień Miry Ryczke-Kimmelman „Echa Holokaustu”. Urodzona w 1923 roku Mira Ryczke opisuje życie w międzywojennym Gdańsku i swoje wojenne doświadczenia: pobyt w Warszawie, w getcie w Tomaszowie Mazowieckim, w obozach koncentracyjnych w Auschwitz i Bergen-Belsen. Po wojnie znalazła się w Stanach Zjednoczonych, gdzie założyła rodzinę i poświęciła się edukacji dotyczącej Zagłady. W 1997 roku wydała swoje wspomnienia na Uniwersytecie Tennessee. Mira Ryczke zmarła w 2019 roku.

↑ Społeczność Wojsławic, miasteczka położonego na ziemi chełmskiej, tworzyli od XVI wieku Żydzi, Rusini, Ukraińcy i Polacy, wyznawcy judaizmu, prawosławia i katolicyzmu. Choć współczesna społeczność nie jest aż tak zróżnicowana jak kiedyś, to ślady dawnych mieszkańców miasta można znaleźć i dziś. Księga pamięci Wojsławic — „Sefer zikaron Wojslowica” — jest jednym z najcenniejszych źródeł wiedzy o życiu miasta. Wydana pierwotnie w Tel Awiwie w 1970 roku zawiera wspomnienia dawnych mieszkańców i ich potomków. Stowarzyszenie Panorama Kultur z Wojsławic otrzymało wsparcie na tłumaczenie „Sefer zikaron Wojslowica” na język polski i jej elektroniczną publikację.

Ślad po mezuzie, kadr z filmu „Our Journey” ↑

↑ Publikacja „Mezuzy — ślady obecności” przygotowywana przez Fundację Mi Polin / Z Polski ma na celu uwiecznienie śladów po dawnych mezuzach. Można je znaleźć w całej Polsce, na framugach wielu starych domów — w miastach, miasteczkach i na wsiach. Ale jest ich coraz mniej. Współcześni mieszkańcy często nie są świadomi, co oznacza wgłębienie we framudze ich drzwi. Remontują swoje domy i ślady po mezuzach znikają. W ostatnich latach Fundacja Mi Polin / Z Polski zgromadziła informacje o blisko 140 śladach mezuz z terenów dawnej Rzeczypospolitej i Rumunii. Każdy z nich to osobna historia jednej rodziny, ocalona od zapomnienia. Dwujęzyczna książka ma zawierać dokumentację fotograficzną i informacje dotyczące losów rodzin, które przed wojną zamieszkiwały opisane budynki. Wyjaśni też historyczne i kulturowe znaczenia mezuzy.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefy Bergelówny w Dobczycach wydaje książkę „Świeca zgasła wojna. Historia społeczności żydowskiej w Dobczycach”. Publikacja ma pomóc mieszkańcom Dobczyc w zachowaniu pamięci o społeczności żydowskiej. Praca ma umożliwić poznanie historii dawnych sąsiadów. Ma uświadomić młodym ludziom, jak tragiczny był ich los. Opracowaniem są zainteresowani nie tylko mieszkańcy Dobczyc, lecz także potomkowie tamtejszych Żydów, którzy wsparli tę inicjatywę. Publikacji będzie towarzyszyć wystawa „Żydowscy mieszkańcy Dobczyc”.

II. Upamiętnienia i miejsca pamięci

↑ Pamięć o lokalnej społeczności żydowskiej w Zbąszyniu odchodzi wraz z ostatnimi mieszkańcami urodzonymi przed II wojną światową. Stąd inicjatywa wmurowania *stolpersteine* — kamieni pamięci, które będą materialnym nośnikiem pamięci o historii zbąszyńskich Żydów. Projekt ma na celu również wzmocnienie społecznej świadomości o miejscowej gminie żydowskiej oraz historii „Polenaktion” i obozu przejściowego dla polskich Żydów deportowanych z III Rzeszy do Zbąszynia w październiku 1938 roku. Projekt „Kamienie pamięci jako materialne upamiętnienie społeczności zbąszyńskich Żydów” zorganizowała Fundacja TRES.

W 2018 roku władze gminy Komańcza rozpoczęły program opieki nad cmentarzem żydowskim w Woli Michowej. Nekropolia została nie tylko wysprzątana, lecz także zinwentaryzowana. Przed wejściem na cmentarz stanęła tablica informacyjna. W 2019 roku Komisja Grantowa dofinansowała remont drogi prowadzącej na cmentarz. W kolejnych latach gmina Komańcza planuje zabezpieczyć teren cmentarza, budując ogrodzenie.

↑ Projekt zatytułowany „Ludzie, nie liczby” dotyczył upamiętnienia z imienia i nazwiska żydowskich ofiar zamordowanych w Grybowie w czasie Zagłady. Dariusz Popiela i lokalni działacze pragnęli przywrócić do godnego stanu miejscowy XVIII-wieczny cmentarz żydowski oraz wybudować pomnik, na którym umieszczono nazwiska ponad 1700 zamordowanych mieszkańców tamtejszego getta. Do działań włączyli się mieszkańcy Grybowa oraz przedstawiciele lokalnych władz samorządowych i szkół. W efekcie 3 listopada na uporządkowanym cmentarzu odsłonięto pomnik i tablice z nazwiskami zamordowanych.

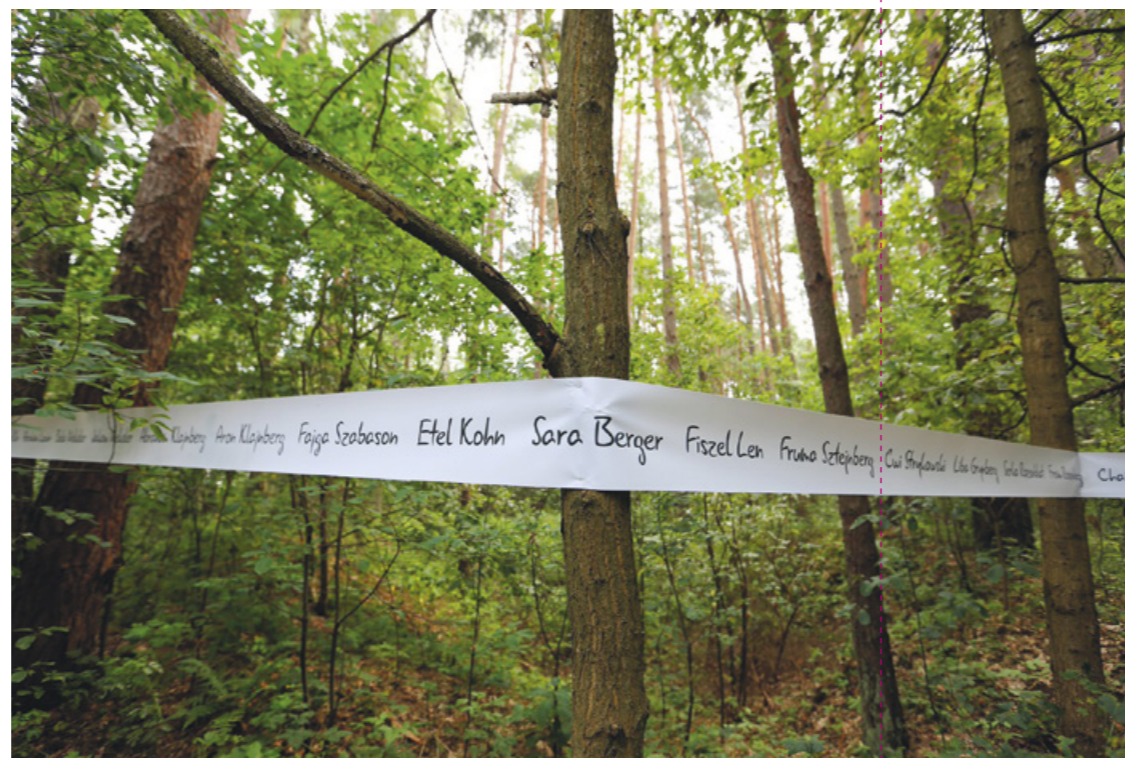
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ethnos” realizuje projekt „Przestrzeń końca czasu. Inwentaryzacja cmentarzy żydowskich na Huculszczyźnie (Ukraina)” mający na celu stworzenie bazy danych cmentarzy w tym rejonie. W 2018 roku Stowarzyszenie dofinansowało ten projekt po raz pierwszy. W 2019 roku Komisja Grantowa postanowiła wesprzeć dalsze prace inwentaryzacyjne, a także stworzenie wystawy fotograficznej podsumowującej działania stowarzyszenia Ethnos. Będzie ona prezentowana w Kołomyi oraz Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Zgierzu i Pabianicach. Informacje o zinwentaryzowanych i udokumentowanych cmentarzach można znaleźć na stronie www.przestrzenkoncaczasu.pl

↑ Katarzyna Winiarska wraz z Fundacją Edukacyjną Jacka Kuronia podjęła się upamiętnienia społeczności żydowskiej Białowieży. W ramach projektu postawiono tablicę informacyjną na głównej ulicy Białowieży, którą zamieszkiwali przed wojną Żydzi. Wzniesiono również pomnik na terenie dawnej żwirowni w lesie nieopodal miasta — w miejscu egzekucji 77 mężczyzn i chłopców żydowskich, do której doszło 10 sierpnia 1941 roku. W ramach swoich działań fundacja zorganizowała również uroczystości 78. rocznicy egzekucji i deportacji. Uczestniczyli w nich zaproszeni potomkowie żydowskich rodzin z Białowieży i okoliczni mieszkańcy.

Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi opiekujące się pomnikiem Zagłady Litzmannstadt Getto — Stacja Radegast wyszło z inicjatywą umieszczenia nowych tablic informacyjnych dotyczących historii miejsca deportacji łódzkich Żydów. Zostały one postawione w miejscach dostępnych dla przechodniów, by jak najwięcej ludzi mogło poznać tragiczną historię stacji Radegast. Ich odsłonięcie nastąpiło podczas obchodów 75. rocznicy likwidacji Litzmannstadt Ghetto.

W gminie Łabowa jedynym materialnym śladem po społeczności żydowskiej jest cmentarz. Władze gminne postanowiły przy wsparciu naszego Stowarzyszenia nie tylko go wysprzątać, lecz także zainstalować na ogrodzeniu dwie tablice informacyjne dotyczące nekropolii i historii Żydów w Łabowej. Projekt to początek przywracania pamięci o wielokulturowej Łabowie. W dalszych planach są m.in. warsztaty edukacyjne poświęcone historii, kulturze, tradycji polskich Żydów.

↑ Stowarzyszenie Przyjaciół Goczałkowic-Zdroju otrzymało wsparcie na renowację nagrobków Heinricha i Berthy Schillerów — współzałożycieli goczałkowickiego uzdrowiska. W ramach projektu zostały przeprowadzone prace porządkowe na cmentarzu żydowskim, w których uczestniczyli wychowankowie Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Pszczynie-Łące oraz uczniowie pobliskiej szkoły podstawowej. Ich prace zostały poprzedzone lekcjami na temat kultury Żydów i lokalnej społeczności żydowskiej. Goczałkowicka szkoła po realizacji projektu zadeklarowała dalszą opiekę nad nekropolią.

↑ Miejsce, w którym znajdował się obóz Zagłady w Treblince, jest największym na świecie cmentarzem obywateli polskich — polskich Żydów. Setki tysięcy ofiar pozostają po dziś dzień anonimowe. Nazistowscy mordercy próbowali skrzętnie zatrzeć wszelkie ślady zbrodni. Fundacja Ochrony Pamięci Obozu Zagłady w Treblince od kilku lat walczy o pamięć ofiar. Z okrucich informacji pozostawionych w różnych instytucjach na świecie powstaje Księga Imion — baza danych zawierająca informacje o ofiarach obozu Zagłady w Treblince. Baza jest dostępna na stronie <https://pamiectreblinki.pl/ksiega-imion/baza-osob>

„Lekcja (nie)obecności. Dziedzictwo Żydów zabrzańskich” to projekt skupiający się wokół cmentarza żydowskiego w Zabrze. Stowarzyszenie na rzecz Ratowania Cmentarza Żydowskiego w Zabrze „Zachor”, realizując projekt, chce zwrócić uwagę mieszkańców Śląska na dziedzictwo kulturowe dawnych mieszkańców regionu. W planie, oprócz prac porządkowych, jest wykonanie trzech tablic informacyjnych, które zostaną zamontowane na ścianie dawnego domu zarządcy cmentarza.

↑ Fundacja Dokumentacji Cmentarzy Żydowskich od lat prowadzi prace dokumentacyjne, które umożliwiły opublikowanie w Internecie ponad 105 tysięcy przetłumaczonych inskrypcji z niemal 100 żydowskich cmentarzy w całej Polsce. Jest to nieocenione źródło wiedzy pomocne potomkom przedwojennych polskich Żydów poszukującym miejsc pochówku swoich przodków, genealogom, przewodnikom turystycznym, historykom i nauczycielom, a także lokalnym działaczom pasjonującym się historią. W 2019 roku fundacja otrzymała dwa granty na stworzenie bazy danych inskrypcji nagrobków żydowskich cmentarzy w Kielcach, Skarżysku-Kamiennej, Wąchocku i Ostrowcu Świętokrzyskim oraz w Dukli i Jaśle.

III. Projekty edukacyjne

↑ W Zespole Szkół im. gen. Władysława Andersa w Częstochowie jest realizowany projekt „Poznanie historii częstochowskich obywateli pochodzenia żydowskiego oraz Holokaustu”. Punktem wyjścia była niewystarczająca wiedza uczniów na temat historii i kultury częstochowskich Żydów. Dzięki serii zajęć, warsztatów i wycieczek do miejsc związanych z żydowską Częstochową młodzi ludzie poznają zwyczaje i historię polskich Żydów.

„Starzy sąsiedzi” jest projektem warsztatów edukacyjnych na temat dawnej żydowskiej społeczności w Skarżysku-Kamiennej zorganizowanych przez Stowarzyszenie Pracownia Etnograficzna im. Witolda Dynowskiego. Inicjatywa jest zaadresowana do uczniów I Liceum Ogólnokształcącym w Skarżysku-Kamiennej, którego budynek leży w granicach dawnego getta i dzielnicy żydowskiej. Efektem projektu jest wystawa dla lokalnej społeczności.

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Edukacyjnych „Wektor” z Kolaszek przygotowało projekt „Razem na tej ziemi. Historia i kultura kolaszkowskich Żydów”, który ma na celu upowszechnianie wiedzy o historii, tradycji i kulturze lokalnej społeczności żydowskiej. Projekt jest adresowany do uczniów klas VI Szkoły Podstawowej nr 1 w Kolaszkach oraz ich rodziców i dziadków, a pośrednio do całej społeczności szkolnej i w efekcie lokalnej — mieszkańców Kolaszek. Inicjatorzy chcą, by współcześni mieszkańcy poznali wielokulturowe tradycje miasta i szkoły.

IV. Wydarzenia kulturalne

↑ Siódma edycja Pardes Festival w Kazimierzu Dolnym zorganizowana przez Fundację Spichlerz Kultury odbyła się między 21 a 25 sierpnia 2019 roku. Festiwal ma przywrócić wielokulturową przeszłość Kazimierza Dolnego, a także włączać bogactwo duchowe oraz tradycję i kulturę żydowską w obieg współczesności. Formuła wydarzeń festiwalowych, otwartych dyskusji z prelegentami, artystami, ekspertami daje miejsce do refleksji nad uprzedzeniami i stereotypami, staje się platformą dialogu międzykulturowego.

Fundacja Shalom przy wsparciu Teatru Żydowskiego im. Estery Rachel i Idy Kamińskich zorganizowało 17. Międzynarodowe Letnie Seminarium Języka i Kultury Jidysz. Celem tego działania jest nie tylko popularyzacja języka i kultury jidysz, lecz także integracja środowiska zajmującego się ochroną dziedzictwa żydowskiego. Uczestnikami są osoby współtworzące w Polsce dzisiejszą kulturę jidysz — muzycy, aktorzy, artyści. Seminarium przyciąga również badaczy i studentów, tłumaczy, ludzi aktywnie działających w organizacjach żydowskich. Corocznie bierze w nim udział kilkudziesięciu uczestników z Polski i ze świata.

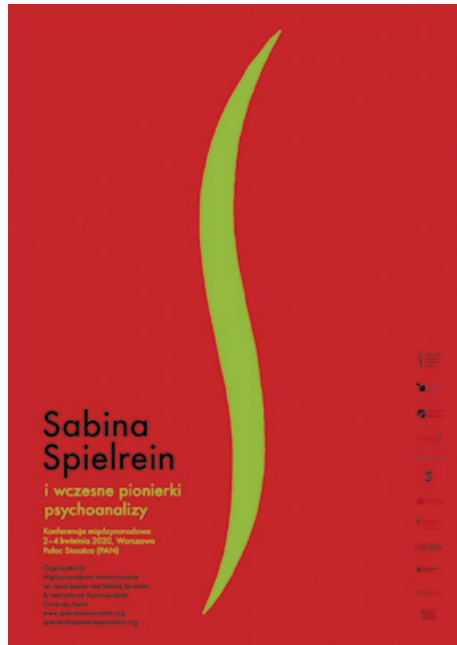
↑ W 2019 roku synagoga Pod Białym Bocianem we Wrocławiu obchodziła swoje 190-lecie. Fundacja Pro Arte 2002 upamiętniła otwarcie wrocławskiej świątyni specjalną wystawą. Ukazywała ona nie tylko architekturę budynku, lecz także jego dzieje na tle dramatycznych wydarzeń z ostatnich dwóch stuleci. W trakcie obchodów oprócz wernisażu wystawy odbyły się również pokazy filmów dokumentalnych prezentujących historię synagogi oraz seria wykładów.

↑ Fundacja Kamera Dawida WJFF.pl w dniach 18–24 listopada 2019 roku zorganizowała 17 Warszawski Festiwal Filmów o Tematyce Żydowskiej. W czasie festiwalu pokazano około 25 filmów fabularnych i dokumentalnych z wielu państw, m.in.: z Polski, Izraela, Niemiec, ze Stanów Zjednoczonych i z Argentyny. Festiwal od lat cieszy się dużym zainteresowaniem publiczności. Projekcjom filmów towarzyszyły panele i spotkania z twórcami, aktorami i ekspertami z dziedziny filmu i kultury żydowskiej.

Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach w 2020 roku organizuje IV Tydzień Kultury Żydowskiej prezentujący dziedzictwo Żydów z Górnego Śląska. W ramach projektu odbędą się spotkania z osobami dbającymi o spuściznę Żydów, zarówno tę materialną, jak i kulturową, ponadto prelekcje mające przybliżyć sylwetki wybitnych górnośląskich Żydów, wystawy, spektakle teatralne i spacerowe miejskie.

↑ Fundacja Nadaye zaproponowała alternatywny spacer edukacyjny po terenie byłego obozu KL Płaszów zatytułowany Lecznice Rośliny Płaszowa. Były niemiecki obóz koncentracyjny KL Płaszów to największe w Krakowie, obok byłego getta, miejsce Zagłady Żydów. Jest to obecnie teren rekreacyjny — miejsce zanikania pamięci. Spojrzenie na tę złożoną współczesną przestrzeń od strony historycznej, zielarsko-leczniczej, medytacyjnej ma pozwolić na zbudowanie przestrzeni do rozmowy. Dialogu uwzględniającego różnorodne podejścia, potrzeby i opinie osób, dla których ten teren jest ważnym miejscem.

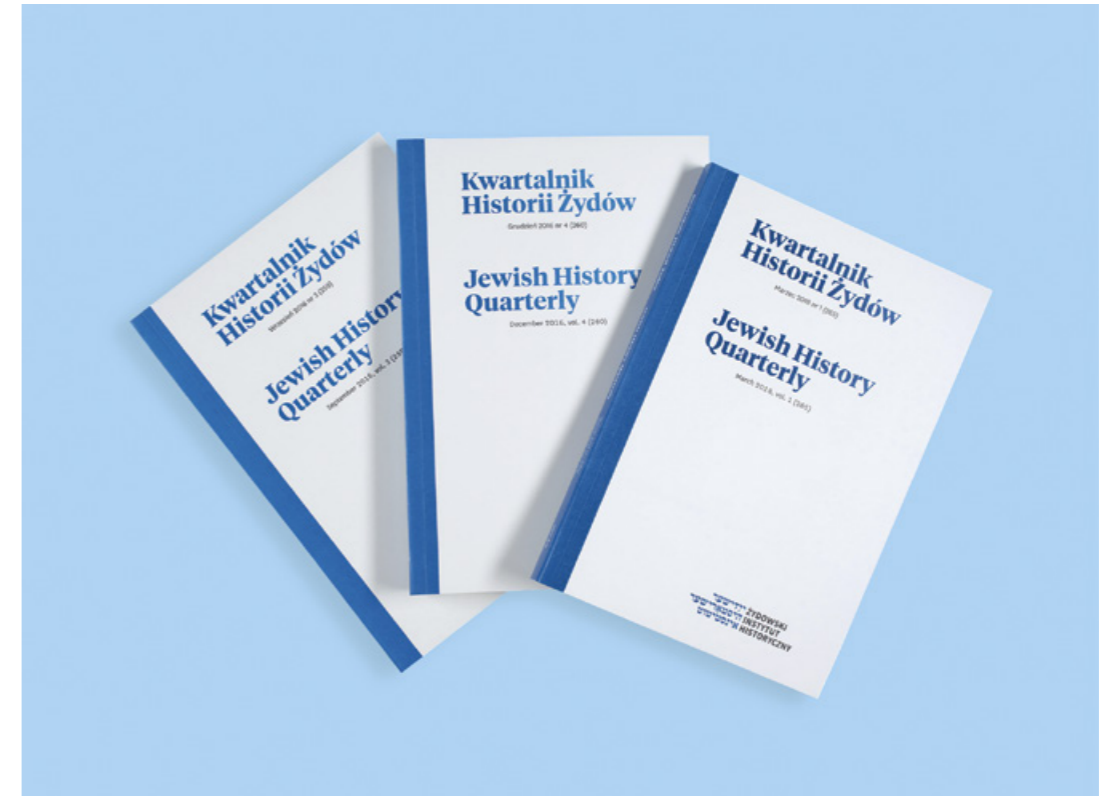
Projekty specjalne, które uzyskały w 2019 roku wsparcie finansowe

↑ Wnętrze Starej Synagogi w Pińczowie

↑ Sabina Spielrein, zamordowana przez Niemców podczas wojny, miała polsko-żydowskie korzenie, była prekursorką psychoanalizy i pediatrii. Jej nowatorskie idee i publikacje popadły w zapomnienie na prawie 40 lat. Dopiero w 1977 roku odnaleziono pudło z należącą do niej dokumentacją. Międzynarodowe Stowarzyszenie na rzecz Badań nad Sabiną Spielrein organizuje w Warszawie w 2020 roku pierwszą międzynarodową konferencję „Sabina Spielrein i wczesne pionierki psychoanalizy”.

↑ Pińczów słynie z jednej z najstarszych synagog w Polsce. Obecnie opiekuje się nią Muzeum Regionalne, które pracuje nad nową wystawą stałą dotyczącą społeczności żydowskiej Pińczowa. Projekt ten otrzymał dofinansowanie Komisji Grantowej. Wystawa zostanie otwarta w czasie V Spotkań Chrześcijańsko-Żydowskich, które odbędą się w 2020 roku. W ramach projektu zostanie zorganizowany cykl warsztatów dla młodzieży.

Przez lata działania Stowarzyszenia były skupione wokół badań naukowych nad historią Żydów. Również dziś wsparcie podobnych projektów traktujemy jako jeden z naszych priorytetów. Stowarzyszenie od wielu lat wspiera Żydowski Instytut Historyczny w wydawaniu „Kwartalnika Historii Żydów”. Wśród naszych wieloletnich partnerów znajduje się również jeden z czołowych ośrodków zajmujących się problematyką Zagłady — Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN. Projekty specjalne są finansowane ze środków własnych Stowarzyszenia lub z grantów celowych pozyskanych od darczyńców.

↑ „Kwartalnik Historii Żydów” Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma. Publikowane są w nim artykuły dotyczące historii Żydów w Polsce i innych krajach, kultury i literatury żydowskiej, autorów polskich i zagranicznych, także w języku angielskim i niemieckim. Stanowi kontynuację „Biuletynu Żydowskiego Instytutu Historycznego” — periodyku naukowego, który ukazał się po raz pierwszy w 1949 roku. Elektroniczna wersja kwartalnika jest dostępna w CEEOL (Central and Eastern European Online Library). W 2011 roku „Kwartalnik Historii Żydów” został wpisany na listę wyróżniających się czasopism naukowych (Master Journal List), sporządzaną przez Institute for Scientific Information w Filadelfii (tzw. listę filadelfijską).

↑ Biografia Romana Kenta „Courage Was My Only Option” — projekt Centrum Dialogu w Łodzi. „W tej historii nie ma superbohaterów, tylko zwykli mężczyźni, kobiety i dzieci. Niektórzy mieli być może więcej szczęścia, niektórzy mniej. Nie ma jednego modelu ocalałego. Każdy z nich jest niepowtarzalny i każdy ma swoją opowieść, której należy wysłuchać” — pisze Roman Kent w swojej autobiografii. Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi we współpracy ze Stowarzyszeniem Żydowski Instytut Historyczny w Polsce planuje wydać w 2020 roku książkę autobiograficzną Romana Kenta — ocalałego z łódzkiego getta, bardzo ważnej osoby dla pamięci i historii zarówno Łodzi i Polski, jak i polsko-żydowskich relacji. To książka pokazująca losy Żyda-Polaka, który mimo że opuścił kraj zaraz po wojnie, zawsze czuł się związany z ojczyzną i nigdy tych związków nie zerwał.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Międzynarodowy Komitet Oświęcimski

↑ „Zagłada Żydów. Studia i Materiały”, rocznik, t. 15, Centrum Badań nad Zagładą Żydów, Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Pisma naukowe Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN są w całości poświęcone tematyce związanej z Zagładą. Są adresowane nie tylko do grupy badaczy zajmujących się Holocaustem, lecz także do studentów i wszystkich zainteresowanych tym tematem. W skład redakcji, kierowanej przez prof. Dariusza Libionkę i prof. Barbarę Engelking, wchodzi wybitni historycy zajmujący się zagadnieniem Zagłady w swojej pracy badawczej.

„Studia Judaica”, półrocznik, t. 42–43, Polskie Towarzystwo Studiów Żydowskich. Półrocznik „Studia Judaica” pod redakcją prof. Marcina Wodzińskiego jest wydawany od 1997 roku przez zarząd Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich (PTSŻ). Jest otwarty dla autorów publikacji w ramach szeroko pojętej problematyki studiów żydowskich i judaistycznych, w tym z dziedziny historii, literatury żydowskiej, językoznawstwa, archeologii, kultury i religioznawstwa.

Stowarzyszenie wsparło Fundację Zamek Bełżyce w zorganizowaniu projektu edukacyjnego dla młodzieży z Bełżyc i Lublina. W jego ramach młodzi ludzie mieli okazję m.in. odwiedzić Ośrodek Brama Grodzka Teatr NN w Lublinie i Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, a także brali udział w specjalnych warsztatach.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Odette and Nimrod S. Ariav Foundation

↑ „Wielka przywraca pamięć” — ceremonia wirtualnej odbudowy Wielkiej Synagogi. W ramach obchodów 76. rocznicy powstania w getcie warszawskim odbyło się niezwykle wydarzenie według koncepcji i wykonania artystki Gabi von Seltmann — symboliczna ceremonia wirtualnej odbudowy Wielkiej Synagogi na Tłomackiem, zburzonej przez Niemców po upadku powstania. Multimedialna projekcja budynku synagogi została wyświetlona na fasadzie Błękitnego Wieżowca, który stoi dziś na jej miejscu. Uczestnicy wydarzenia usłyszeli też archiwalne nagranie śpiewu kantora Wielkiej Synagogi, Gerszona Siroty, który zginął w warszawskim getcie, oraz fragmenty wiersza „Bashert” w interpretacji autorki, Ireny Klepfisz, córki Michała Klepfisza, żołnierza Żydowskiej Organizacji Bojowej. Wydarzenie było także transmitowane w Internecie. Za organizację odpowiadało stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita.

DARCZYŃCY PROJEKTU POZYSKANI PRZEZ STOWARZYSZENIE:
Andrzej i Małgorzata Rojek, Irene Kronhill-Pletka i The Kronhill-Pletka Foundation

Fundraising

Szanowni Państwo,

we wrześniu 2019 roku przejąłam obowiązki dyrektorki ds. rozwoju w Stowarzyszeniu Żydowski Instytut Historyczny od mojej poprzedniczki, Marty Wróbel. To ogromna przyjemność dołączyć do tak sprawnego i zgranego zespołu.

Rok 2019 zakończył się dobrym wynikiem finansowym, łączna kwota funduszy przeznaczonych na rzecz Muzeum POLIN to blisko cztery miliony złotych. W ramach tych środków udało nam się wesprzeć tak wyjątkowe projekty jak wystawa czasowa „Gdynia — Tel Awiw”, a także wspomóc te, które od dawna tworzą markę naszego Muzeum, jak Gala Nagrody POLIN czy POLIN Music Festival.

Nadchodzący rok będzie pełen wyzwań. Przed nami promocja kampanii „Legacy”, zachęcająca do przekazywania zapisów spadkowych na rzecz Stowarzyszenia, w tym na kapitał żelazny Muzeum POLIN i wsparcie Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma. Chcemy także kontynuować i rozwijać prowadzony wspólnie z Żydowskim Instytutem Historycznym PROGRAM ONEG SZABAT. Mamy nadzieję, że odwiedzi nas wiele nowych, ciekawych osób, które przekonają się do naszej misji i będą chciały ją z nami współtworzyć.

Mojej znakomitej poprzedniczce, Marcie Wróbel, życzę spełnienia zawodowych marzeń i mam nadzieję, że będzie jak najczęstszym gościem w Stowarzyszeniu i Muzeum POLIN, instytucjach, które zawdzięczają jej tak wiele.

ANNA MISZEWSKA
dyrektorka ds. rozwoju

Raport z działań fundraisingowych w 2019 roku

01

Rok 2019 był dla Działu Rozwoju rokiem wyzwań. Zmiany osobowe w zespole pociągnęły za sobą reorganizację jego struktury. Jednocześnie nie zmieniły się cele i narzędzia pracy działu. Utrzymujemy stały kontakt z gronem kilkuset darczyńców z całego świata. Do naszych zadań należy szczególnie:

- regularna komunikacja z darczyńcami i Znamienitymi Darczyńcami Muzeum POLIN, koordynacja prac Rady Darczyńców Muzeum POLIN,
- aplikowanie o granty i ich administracja (w tym nadzór nad honorowaniem darczyńców obejmującym od kilku do kilkunastu form — od druków promocyjnych po trwale honorowanie w przestrzeni Muzeum POLIN, takie jak umieszczenie nazwiska darczyńcy na ścianach darczyńców),
- pozyskiwanie potencjalnych darczyńców i opracowywanie propozycji współpracy,
- organizacja indywidualnych i zbiorowych prezentacji programów w Polsce i zagranicą,
- organizacja wizyt i delegacji darczyńców oraz potencjalnych darczyńców w Muzeum POLIN.

Do zadań Działu Rozwoju należy też działalność wydawnicza: opracowywanie broszur, prezentacji, zaproszeń, raportów z prowadzonej działalności, newsletterów, druków okolicznościowych, prezentacji, administracja strony www i profilu na portalu społecznościowym Facebook.

Pozyskaliśmy w 2019 roku

Pozyskane w 2019 roku darowizny i granty wynoszą ponad 8 milionów złotych, w tym:

MUZEUM POLIN

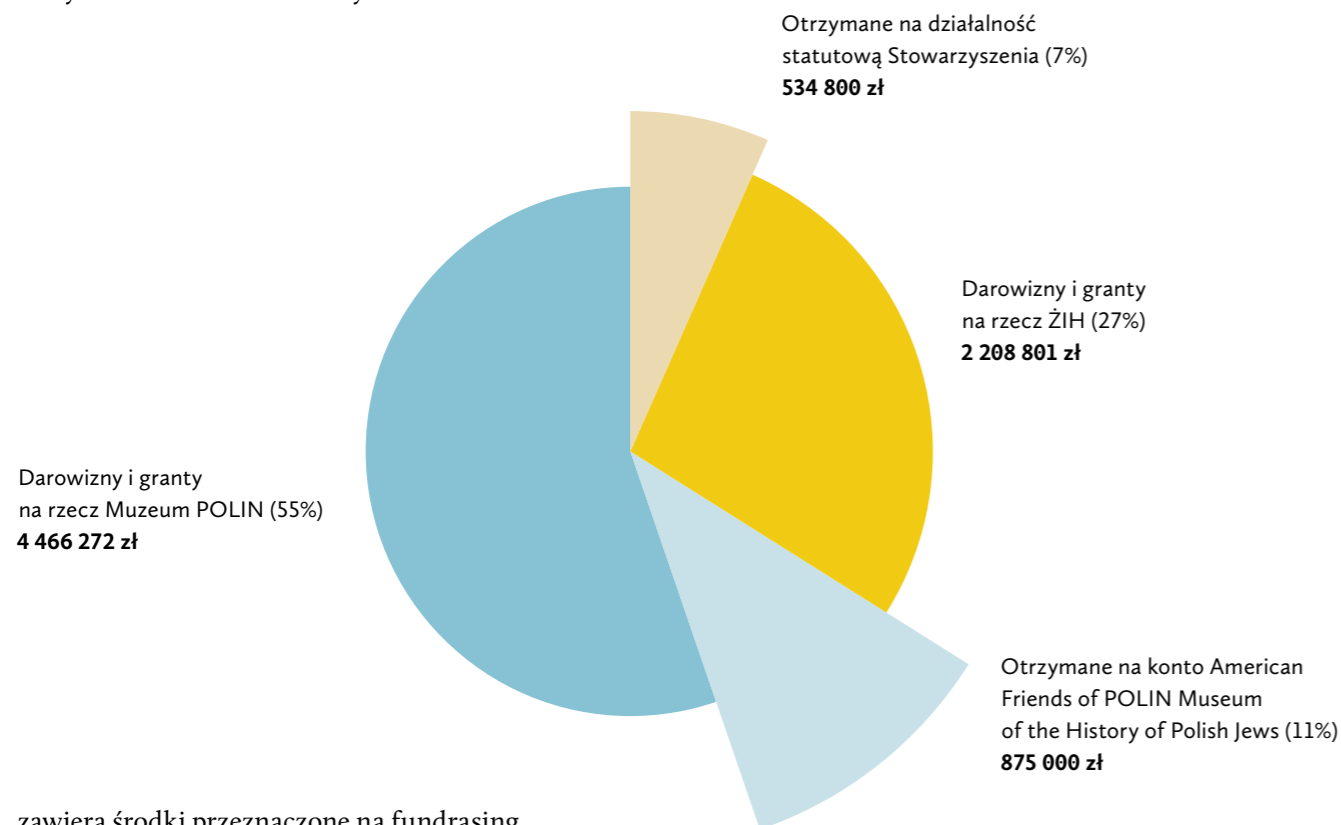
- otrzymane na konto Stowarzyszenia: 4 466 272 zł*
- otrzymane przez American Friends of POLIN Museum of the History of Polish Jews: ok. 875 000 zł

ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY IM. EMANUELA RINGELBLUMA

- otrzymane na konto Stowarzyszenia: 2 208 801 zł*

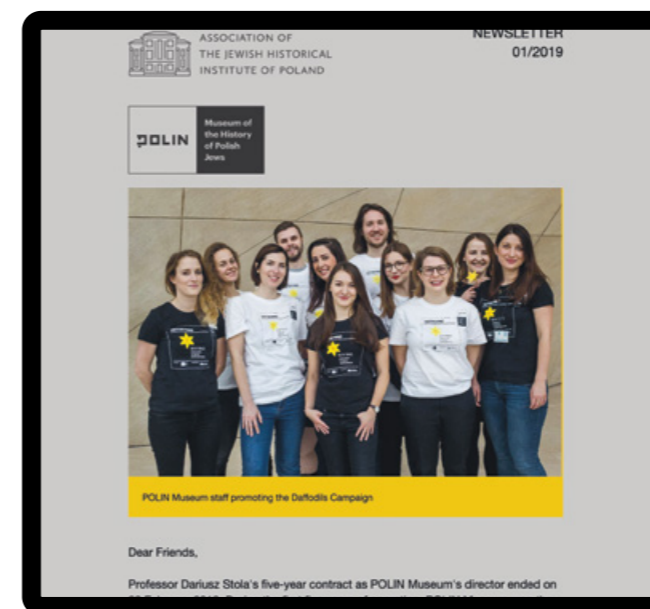
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA

- otrzymane na konto Stowarzyszenia: 534 800 zł

* zawiera środki przeznaczone na fundraising

Jak się komunikujemy?

↑ E-mailingi i elektroniczny newsletter dla darczyńców. Newslettery służą informowaniu międzynarodowego grona darczyńców o kluczowych wydarzeniach i osiągnięciach, prezentacji nowych darczyńców i projektów realizowanych dzięki ich wsparciu. Organizujemy również dedykowane zbiórki online — klikając „Donate”, można łatwo przekazywać darowizny. Stowarzyszenie przesłało także newsletter informujący o postępach w realizacji PROGRAMU ONEG SZABAT prowadzonego wspólnie z Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma. Od roku 2019 wysyłamy do członków Stowarzyszenia newsletter z bieżącymi informacjami z życia naszej organizacji.

Przygotowanie życzeń świątecznych od Stowarzyszenia ŻIH przy okazji świąt żydowskich (kartki elektroniczne): Purim, Pesach, Rosz Haszana, Chanuka.

↑ Raport roczny Stowarzyszenia za 2018 rok. Raport został wydany w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Praca nad raportem trwa średnio cztery miesiące. Raport roczny jest doskonałym narzędziem fundraisingowym: transparentna prezentacja finansów i raport z działalności statutowej buduje zaufanie darczyńców. Świadczy o skuteczności organizacji i właściwym zarządzaniu.

Media społecznościowe i strona internetowa. Oficjalny profil Stowarzyszenia na Facebooku jest dla wielu osób głównym źródłem aktualnych informacji o działalności Stowarzyszenia. Przez ostatni rok udało się powiększyć liczbę naszych fanów o połowę. Staramy się rozwijać to medium, by jeszcze lepiej komunikować szerszej publiczności misję i bieżące działania Stowarzyszenia. Dodatkowo nasz dział współpracuje z Muzeum POLIN przy zarządzaniu treścią anglojęzycznego profilu na Facebooku: Friends of POLIN Museum. Uruchomiony w 2018 roku profil jest skierowany do międzynarodowego grona przyjaciół Muzeum POLIN i cieszy się rosnącym zainteresowaniem. Ważnym źródłem informacji pozostaje także nasza strona internetowa, którą na bieżąco uzupełniamy.

Wydarzenia specjalne z udziałem darczyńców

↑ Danny Danon, ambasador Państwa Izrael przy ONZ i Grzegorz Jankilewicz, Znamienity Darczyńca Muzeum POLIN wraz z dyrekcją Muzeum podczas wizyty delegacji ambasadorów przy ONZ w Muzeum, styczeń 2019

↓ Sharon Azrieli i ambasador Izraela w Polsce Alexander Ben Zvi

↑ POLIN Music Festival, luty 2019. Od lewej: Patric, Elizabeth i Sturdivant Adams, Żanna i Tomek Ulatowscy, Znamienicy Darczyńcy Muzeum POLIN

W ciągu roku mamy przyjemność zapraszać naszych darczyńców do udziału w wyjątkowych wydarzeniach organizowanych wspólnie z Muzeum POLIN lub Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma. Współpracujemy bezpośrednio z organizatorami, konsultujemy program, materiały promocyjne i listy gości. Dbamy o to, by darczyńcy otrzymywali zaproszenia, a ci, którzy potwierdzą obecność, byli stosownie honorowani podczas samego wydarzenia. Szczególna uwaga należy się darczyńcom, którzy finansują dane przedsięwzięcie.

← Spotkanie darczyńców i potencjalnych darczyńców z okolic Chicago z Marianem Turskim, styczeń 2019

↑ Ygal Ozechov i Anna Miszewska, Gala Nagrody POLIN, grudzień 2019

↑ Wizyta Anny Miszewskiej i Marty Wróbel w Nowym Jorku, maj 2019. Od lewej: prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, Anna Miszewska, Joseph Feingold, Marta Wróbel

STYCZEŃ 2019

- Uroczysta kolacja dla ambasadorów przy ONZ w Muzeum POLIN;
- Organizacja specjalnej kolacji dla darczyńców z Chicago i okolic z udziałem gościa honorowego — Mariana Turskiego.

LUTY 2019

- POLIN Music Festival: Historia Między Dźwiękami.

KWIECIEŃ 2019

- Uroczyste obchody 76. rocznicy powstania w getcie warszawskim.

MAJ 2019

- Wizyta Anny Miszewskiej w Nowym Jorku, spotkania z darczyńcami, udział w posiedzeniu Rady American Friends of POLIN Museum.

LIPIEC 2019

- Doroczne posiedzenie Rady Darczyńców Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

WRZESIEŃ 2019

- Wernisaż wystawy „Gdynia — Tel Awiw”;
- Wizyta Anny Miszewskiej w Toronto i Nowym Jorku, spotkania z darczyńcami, udział w posiedzeniu Rady American Friends of POLIN Museum.

GRUDZIEŃ 2019

- Gala Nagrody POLIN;
- Uroczysta kolacja dla ambasadorów przy ONZ w Muzeum POLIN.

Odwiedzają nas goście VIP z Polski i ze świata

↑ Wizyta premiera Izraela Binjamina Netanjahu i wiceprezydenta USA Mike'a Pence'a w Muzeum POLIN, luty 2019

↑ Steven Greenberg z synami, sierpień 2019

2019

↑ Agata Ariav z uczniami z Lublina, czerwiec 2019

↓ Rada Darczyńców, lipiec 2019.
Dariusz Stola i Corinne Evens

↑ Rada Darczyńców, lipiec 2019. Od lewej: Zygmunt Rolat, Wiktor Markowicz, Piotr Wiślicki, Marta Wróbel, lipiec 2019

↓ Członkowie Rady Darczyńców Muzeum POLIN obecni na dorocznym posiedzeniu, lipiec 2019. Od lewej: Shana Penn, Tad Taube, Zygmunt Rolat, Dariusz Stola

Przygotowywanie wizyt dla naszych gości w Muzeum POLIN jest jednym z najskuteczniejszych narzędzi pozyskiwania funduszy. Nawet najlepsza prezentacja za granicą nie zastąpi spotkania z historią w tak wyjątkowym miejscu jak Muzeum POLIN czy Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma. Specjalnie dobieramy przewodnika i osoby reprezentujące Muzeum i Instytut tak, by program jak najbardziej pasował do zainteresowań gości. Po zwiedzaniu wystawy często organizujemy spotkanie, na którym goście mogą zadać dodatkowe pytania, dowiedzieć się o historii Muzeum i Instytutu, porozmawiać o ich działalności. Chcemy podarować naszym gościom niezapomniane, pogłębione doświadczenie i umożliwić poznanie niezwykłego miejsca, jego historii i ludzi, którzy je tworzą.

W 2019 roku zorganizowaliśmy 51 wizyt gości zagranicznych (najczęściej były to grupy kilkuosobowe) — potencjalnych darczyńców, osób ze środowisk opiniotwórczych, ludzi kultury itd.

Wizyta rodziny Parasol, lipiec 2019 ↓

↑ Od lewej: Wiktor Markowicz, Irene Kronhill-Pletka, Tad Taube, Dariusz Stola

Stała współpraca z Radą Darczyńców Muzeum POLIN

Spotkanie Rady Darczyńców, lipiec 2019 ↑

W lipcu 2019 roku w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN odbyło się doroczne posiedzenie Rady Darczyńców. Na posiedzeniu przedstawiliśmy szczegółowy raport z działalności fundraisingowej w 2018 roku i plany na lata 2019 i 2020.

Jesteśmy szczególnie wdzięczni byłym członkom Rady Darczyńców — Wiktorowi Markowiczowi i Gideonowi Nissenbaumowi. Dziękujemy za cztery lata wspólnej pracy, wsparcie, mądre porady i zaangażowanie w naszą wspólną misję. Jednocześnie witamy nowego członka Rady, Andrzeja Rojka, wieloletniego darczyńcę muzeum i prezydenta American Friends of POLIN Museum.

Rada Darczyńców powstała w 2015 roku z inicjatywy dziewięciu Znamienitych Darczyńców Muzeum POLIN, którzy weszli w jej skład. Stawia sobie za cel doradzanie Zarządowi

Stowarzyszenia w sprawach dotyczących strategii pozyskiwania funduszy na rzecz Muzeum POLIN. Znamienici Darczyńcy wspierają Stowarzyszenie w kontaktach z zagranicznymi społecznościami żydowskimi, środowiskami opiniotwórczymi i potencjalnymi nowymi darczyńcami. Rada Darczyńców od 2016 roku finansuje działalność fundraisingową Stowarzyszenia. Wsparcie to jest kluczowe dla prowadzonych przez Stowarzyszenie działań fundraisingowych. Dziękujemy wszystkim obecnym i byłym członkom rady za zaufanie i stałe zaangażowanie.

CZŁONKOWIE RADY DARCYŃCÓW OD LIPCA 2019:

· Tad Taube	· Tomek Ulatowski
· Zygmunt Rolat	· Ygal Ozechov
· Anita Friedman	· Corinne Evens
· Irene Kronhill-Pletka	· Andrzej Rojek

Nasze projekty specjalne

↑ W 2019 roku kontynuowaliśmy projekty specjalne zainicjowane w poprzednich latach. „Akcja Żonkile” w USA — w 2019 roku odbyła się pierwsza edycja projektu, którego celem była promocja kampanii Żonkile w Stanach Zjednoczonych, w szczególności w rejonie nowojorskim. Wspólnie z partnerami z Muzeum POLIN i American Friends of POLIN Museum przeprowadziliśmy akcję promocyjną, której efektem było zaangażowanie kilkudziesięciu organizacji i kilkuset osób indywidualnych ze wschodniego

wybrzeża USA. Ten pilotażowy projekt wiele nas nauczył i pozwolił lepiej zaplanować drugą edycję w 2020 roku, która swoim zasięgiem ma objąć również zachodnie wybrzeże USA. Większa rozpoznawalność „Akcji Żonkile” w Stanach Zjednoczonych ułatwi nam pozyskiwanie darczyńców na jej wsparcie w kolejnych latach. Dodatkowo jest to także promocja samego Muzeum POLIN wśród środowisk, do których wcześniej nie udało nam się dotrzeć.

Wizualizacja projektu instalacji ↑

↑ **Honorowanie darczyńców kampanii „Legacy”.** W ramach przygotowań do realizacji instalacji, na której będą honorowani darczyńcy kampanii „Legacy”, nagrano wywiady z Tadem Taubem i Zygmuntem Rolatem. Wywiady posłużyły do przygotowania krótkich materiałów wideo, które docelowo mają być prezentowane w zaprojektowanej przez studio Bad Design instalacji. W kolejnych latach będą przeprowadzane następne wywiady i nagrania.

Instalacja daromatu i skarbonki w Muzeum POLIN — kontynuacja projektu. Założeniem projektu jest uruchomienie w Muzeum POLIN stanowisk umożliwiających szybkie przekazanie darowizny za pomocą karty płatniczej bądź kredytowej. Jedno ze stanowisk będzie również zawierać skarbonkę na datki gotówkowe. Pierwsze stanowisko zostanie zainstalowane w 2020 roku na poziomie -2, przy wyjściu z wystawy stałej. Drugie na poziomie 0 w holu prowadzącym do sklepu muzealnego oraz Centrum Informacji Historycznej Muzeum POLIN. W 2019 roku udało się wybrać partnera technologicznego oraz zamknąć etap przygotowawczy. Kolejnym etapem będzie produkcja i uruchomienie pierwszego daromatu.

↑ Maurycy Minkowski, „Panna Młoda”, 1920

↑ Jednym z kluczowych sukcesów 2019 roku było pozyskanie fundatora stanowiska głównego kuratora wystawy stałej Muzeum POLIN. Funkcja ta, piastowana przez prof. Barbarę Kirshenblatt-Gimblett, jest kluczowa dla dalszego rozwoju wystawy oraz promocji Muzeum na świecie. Jesteśmy ogromnie wdzięczni panu Ronaldowi S. Lauderowi, fundatorowi stanowiska Głównego Kuratora Wystawy Stałej w Muzeum POLIN za jego wyjątkowy dar. **Pan Ronald S. Lauder** to biznesmen, filantrop, przewodniczący Światowego Kongresu Żydów, pierwszy darczyńca, który w znaczący sposób wsparł ideę Muzeum Historii Żydów Polskich. Dzięki jego darowiźnie Stowarzy-

szenie mogło rozpocząć prace nad wystawą stałą. Od tej pory pan Lauder wielokrotnie wspierał Muzeum POLIN — w 2018 roku, dzięki jego wsparciu, American Friends of POLIN Museum mogło przekazać Muzeum kolekcję cennych judaików. Także dzięki wsparciu pana Laudera prawdopodobnie już w 2020 roku kolekcja muzealna oraz wystawa stała wzbogacą się o wyjątkowy obraz Maurycego Minkowskiego — „Panna młoda”.

Sukces ten nie byłby możliwy bez bliskiej współpracy między Stowarzyszeniem, American Friends of POLIN Museum i samym Muzeum POLIN.

Szanowni Państwo,

minęło już 11 lat od momentu, w którym wraz z żoną Małgorzatą postanowiliśmy dołączyć do grona darczyńców Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Trwała wtedy produkcja wystawy stałej i był to pierwszy projekt, który zdecydowaliśmy się wesprzeć. Dlatego m.in. jestem wdzięczny Panu Ronaldowi S. Lauderowi, który zdecydował się ufundować stanowisko głównego kuratora wystawy stałej, które objęła jej twórczyni, a także członkini naszej rady, prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett. Dar został przekazany dzięki pośrednictwu American Friends of POLIN Museum (American Friends). Bardzo nas cieszy, że te pięć lat, które minęły od otwarcia wystawy stałej, okazały się tak owocne. Prawie cztery miliony odwiedzających w Muzeum z czego niemal dwa miliony na wystawie to wymierny sukces. To ludzie, którzy usłyszeli naszą opowieść o tysiącletniej obecności Żydów na ziemiach polskich. O żydowskiej kulturze i tradycji, a także o polsko-żydowskim współistnieniu. To daje nam poczucie, że dobrze wypełniamy swoją misję.

American Friends odgrywa ważną rolę w jej realizacji. Naszym zadaniem jest reprezentowanie Muzeum POLIN w Stanach Zjednoczonych i prowadzenie fundraisingu na rzecz programów muzealnych. Wiemy, jak są one istotne dla edukacyjnej części naszego wspólnego zadania. Aby móc je sprawniej wypełniać, wprowadziliśmy w 2019 roku pewne zmiany. Przede wszystkim chciałbym serdecznie powitać w szeregach naszej rady panie Anitę Friedman, Shanę Penn i Elizabeth Szancer. Ich doświadczenie i zaangażowanie są dla nas niezwykle cenne. Cieszymy się także z nowej siedziby oraz z tego, że American Friends ma nową dyrektorkę, Rebecę Schaeffer-Moldovan, której z całego serca życzę sukcesu na tym stanowisku.

ANDRZEJ ROJEK

prezydent American Friends of POLIN Museum
of the History of Polish Jews, darczyńca Muzeum POLIN,
członek Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

American Friends of POLIN Museum

02

W 2019 roku rozwijaliśmy współpracę z American Friends of POLIN Museum of the History of Polish Jews, naszą partnerską organizacją w USA. Rozpoczęta w 2018 i kontynuowana w 2019 roku reforma American Friends usprawniła działalność organizacji. Ucieszyła nas decyzja o poszerzeniu grona członków rady American Friends, do której dołączyły Anita Friedman (Fundacja Koret), Shana Penn (Taube Philanthropies) i Elizabeth Szancer. Jesteśmy pewni, że nowe członkinie wzmocnią radę swoją wiedzą i doświadczeniem. American Friends zyskało w 2019 roku nową, prestiżową siedzibę. Biuro organizacji mieści się w budynku Fundacji Kościuszkowskiej niedaleko piątej alei w Nowym Jorku. Cieszymy się bardzo z dobrego sąsiedztwa naszego amerykańskiego partnera z jedną z najważniejszych i najstarszych organizacji polonijnych w USA. American Friends ma także nową dyrektorkę, Rebecę Schaeffer-Moldovan, która dołączyła do zespołu we wrześniu. Mamy nadzieję, że te zmiany pozwolą na jeszcze skuteczniejszą współpracę w pozyskiwaniu darczyńców oraz promocję Muzeum POLIN w Stanach Zjednoczonych.

American Friends of POLIN Museum of the History of Polish Jews utrzymuje relacje z dotychczasowymi i potencjalnymi darczyńcami, prezentując projekty Muzeum POLIN i zachęcając do ich wsparcia.

CZŁONKOWIE RADY:

- Andrzej Rojek — prezydent
- Zygmunt Rolat — współprzewodniczący
- Wiktor Markowicz — współprzewodniczący
- Roman Rewald — skarbnik
- David Goldman — sekretarz
- Samantha Rolat Asulin
- Anita Friedman (od IX.2019)
- Barbara Kirshenblatt-Gimblett
- Irene Kronhill-Pletka
- kantor Joseph Malovany
- Shana Penn (od IX.2019)
- Sylvia Safer
- rabin Arthur Schneier
- Elizabeth Szancer (od XII.2019)
- Jerzy Warman

Posiedzenie rady American Friends of POLIN Museum, wrzesień 2019 ↑

W 2019 roku rada American Friends spotkała się dwukrotnie — w maju i we wrześniu. Drugie spotkanie odbyło się już w nowej siedzibie. W ciągu roku nawiązaliśmy również nowe kontakty z fundacjami i osobami prywatnymi, którym bliska jest misja Muzeum i które rozumieją, że jego działalność programowa na rzecz ochrony i przywracania pamięci o tysiącletnim dziedzictwie polskich Żydów oraz budowy wzajemnego zrozumienia i szacunku jest ogromnie ważna, szczególnie w dzisiejszych czasach.

Profesor Barbara Kirshenblatt-Gimblett w 2019 roku odwiedziła kilkanaście ośrodków akademickich w różnych częściach USA, gdzie prezentowała historię Muzeum POLIN. Przedstawiała narracyjną wystawę stałą oraz kluczowe projekty wystawienne, edukacyjne i artystyczne realizowane przez Muzeum.

Wiosną 2020 roku odbędzie się druga edycja „Akcji Żonkile” w USA. Po raz kolejny nawiązaliśmy współpracę z organizacjami i osobami prywatnymi, tym razem nie tylko w Nowym Jorku, lecz także w Kalifornii. Koordynatorką kampanii na zachodnim wybrzeżu została Małgorzata Szymańska Weiss, od lata zaangażowana w życie społeczności żydowskiej w USA. Chcemy, by pamięć o bohaterskim czynie żydowskich powstańców z getta warszawskiego żyła na całym świecie.

Specjalne podziękowania

03
—

Ze zrozumieniem, ale jednocześnie nieukrywanym żalem przyjęliśmy decyzję Marty Wróbel, która po 12 latach znakomitej współpracy ze Stowarzyszeniem, w tym ośmiu latach na stanowisku dyrektorki Działu Rozwoju, postanowiła opuścić szeregi naszego zespołu i ruszyć w dalszą zawodową drogę. Stowarzyszenie i Muzeum POLIN zawdzięczają Marcie bardzo wiele. Dzięki jej niezwykle zaangażowaniu, talentowi i ogromnej pracy, udało się nie tylko zebrać fundusze, które pozwoliły na zbudowanie wystawy stałej w Muzeum POLIN, na zrobienie tak wielu wystaw czasowych, koncertów i programów edukacyjnych. Udało się także stworzyć wokół Stowarzyszenia i Muzeum prawdziwą wspólnotę darczyńców, przyjaciół i pokrewnych instytucji. Marta zawsze powtarzała, że jej praca to nie tylko fundraising ale także FRIENDRAISING, czyli pozyskiwanie nie tyle funduszy, co przyjaciół. To ogromny kapitał, który w całości zawdzięczamy Marcie i jej charyzmie. Cieszymy się, że zostaje z nami jako członkini i przyjaciółka Stowarzyszenia.

Lista darczyńców Stowarzyszenia w 2019 roku*

WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ STOWARZYSZENIA:

- KPMG
- Irene Kronhill-Pletka
- Andrzej i Małgorzata Rojkowie
- International Auschwitz Committee
- 59 darczyńców, którzy przekazali 1 proc. odprowadzonego podatku

WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ STOWARZYSZENIA

W POSTACI USŁUG *PRO BONO*:

- DeBenedetti Majewski Szcześniak Kancelaria Prawnicza sp. k.
- Weil, Gotshal & Manges

WSPARCIE DZIAŁAŃ PROWADZONYCH WSPÓLNIE Z ŻYDOWSKIM INSTYTUTEM HISTORYCZNYM:

- Tad Taube i Taube Philanthropies
- Fundacja Koret

WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI PROWADZONEJ WSPÓLNIE Z MUZEUM POLIN:

DARCZYŃCY:

- Jankilevitsch Foundation

PARTNERZY:

- Fundacja Rodziny Nissenbaumów
- Tomek Ulatowski

WSPÓŁTWÓRCY:

- Corinne Evens i Association Européenne du Musée de l'Histoire des Juifs de Pologne POLIN
- Fundacja Koret
- Ronald S. Lauder
- William K. Bowes, Jr. Foundation

WSPIERAJĄCY:

- Joseph Feingold
- Irene Kronhill-Pletka
- Monika i Wiktor Markowicz
- Fundacja Rodziny Parasol
- Zygmunt Rolat
- Carmit i Ygal Ozechov
- Tad Taube i Taube Philanthropies

PRZYJACIELE:

- anonimowi darczyńcy
- Lorraine Bell i Mark Weisdorf
- Fay i Julian Bussgang
- Roselyne Chroman Swig
- Alan i Elizabeth Doft
- Foundation for the Preservation of the History of Jewish People in the Pale of Settlement
- Chris J. Frąckiewicz w imieniu Jana Frąckiewicza
- David Stephen Freitag
- Gendell Family Foundation
- Sean Glodek
- Hochberg Family Foundation
- Lynda Kraar
- Stephen i Elizabeth Ann Kusmierczak
- The Louis and Anne Abrons Foundation
- James Lubitz
- Fred Margulies
- Multimedia
- Christine Nagorski
- Odette and Nimrod S. Ariav Foundation
- Gordon i Carole Segal
- Julia i Stanley Skalka
- Harmon i Betty Spolan
- Małgorzata i Adam Weiss

* wszyscy darczyńcy od kwoty 500 złotych, wspierający działania statutowe Stowarzyszenie poprzez wpłaty bezpośrednie lub do American Friends of POLIN Museum

Szanowni Państwo,

mijający rok był czasem podsumowań, rozliczeń i zmian w Stowarzyszeniu Żydowski Instytut Historyczny w Polsce. Przede wszystkim był to czas wytężonej pracy Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Grantowej, a także biura Stowarzyszenia.

W 2019 roku członkowie Stowarzyszenia podczas Walnego Zgromadzenia wybrali swoich przedstawicieli do Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Odchodzący Zarząd podjął decyzję o przeprowadzeniu audytu prawnego w Stowarzyszeniu za lata 2015–2018. Jego wyniki były bardzo dobre, a wszelkie zalecenia są systematycznie wprowadzane. Nowy Zarząd przejął Stowarzyszenie w bardzo dobrej kondycji. Mógł dzięki temu rozpocząć prace nad budową nowej strategii na czas swojej kadencji. Jej ważnym elementem jest budowa kapitału żelaznego Stowarzyszenia oraz rozwój działań fundraisingowych, które od września 2019 roku koordynuje nowa dyrektorka ds. rozwoju — Anna Miszewska.

W 2019 roku upłynęła również kadencja Komisji Grantowej. Nowo powołany skład komisji wyznaczył priorytety i skutecznie zabiegał o zwiększenie środków na lokalne działania w 2020 roku.

Patrząc na działania Stowarzyszenia przez pryzmat liczb, ten rok był rekordowy: 30 projektów Komisji Grantowej, 23 działania zrealizowane wspólnie z Muzeum POLIN, cztery z Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma oraz pięć projektów specjalnych, a wszystko to przy zachowaniu stabilności finansowej Stowarzyszenia. Jeszcze niedawno byłem głęboko przekonany, że rok 2020 będzie lepszy od poprzedniego. Dziś w dobie światowej epidemii mogę jedynie zapewnić, że wraz z całym zespołem zrobimy wszystko, by Stowarzyszenie i jego partnerzy jak najmniej odczuli skutki tego trudnego doświadczenia.

MICHAŁ MAJEWSKI
dyrektor operacyjny

Finanse

01

Dzięki hojności naszych darczyńców działania Stowarzyszenia skupione były wokół wsparcia:

- Muzeum POLIN przez realizację wspólnych projektów,
- Żydowskiego Instytutu Historycznego przez realizację wspólnych projektów,
- innych organizacji, w tym przez dofinansowanie Komisji Grantowej.

Szczególne podziękowania za wsparcie prawne kierujemy do mec. Magdaleny Małocha (Kancelaria DMS) i mec. Romana Rewalda (Kancelaria Weil, Gotshal & Manges). Ich wieloletnia pomoc jest dla nas nieoceniona.

Obsługę prawną Stowarzyszenia zapewniła Kancelaria Prawnicza DeBenedetti Majewski Szczęśniak (DMS), która również przeprowadziła audyt *due diligence*, oraz kancelaria Weil, Gotshal & Manges.

—
Badania sprawozdań finansowych i doradztwo podatkowe zapewnia firma KPMG.

↓ mec. Magdalena Małocha

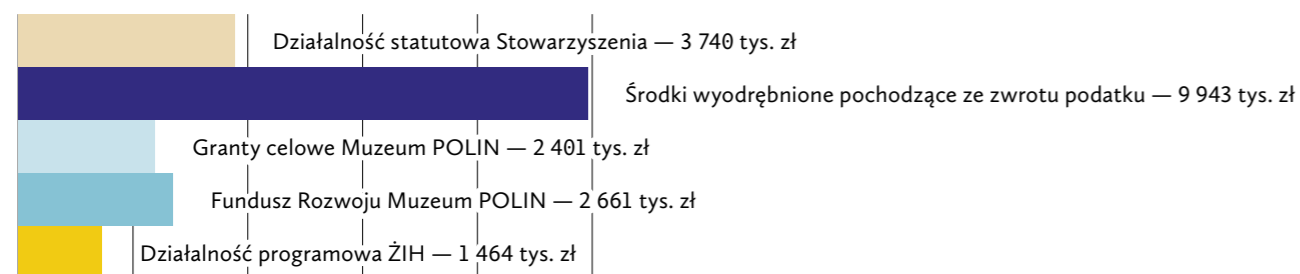
↓ mec. Roman Rewald

ŚRODKI FINANSOWE NA RACHUNKACH STOWARZYSZENIA NA 1 STYCZNIA 2019 ROKU — 20 209 TYS. ZŁ, W TYM:

- 3 740 tys. zł na działalność statutową Stowarzyszenia,
- 9 943 tys. zł — środki wyodrębnione, pochodzące ze zwrotu podatku od towaru i usług w 2018 roku wraz z odsetkami od tych środków uzyskanymi dzięki krótkoterminowym lokatom bankowym,
- 5 062 tys. zł na wsparcie i wspólną realizację działalności programowej Muzeum POLIN, w tym:
 - 2 401 tys. zł na granty celowe dla Muzeum POLIN,
 - 2 661 tys. zł na Fundusz Rozwoju Muzeum POLIN,
- 1 464 tys. zł na wsparcie i wspólną realizację działalności programowej Żydowskiego Instytutu Historycznego.

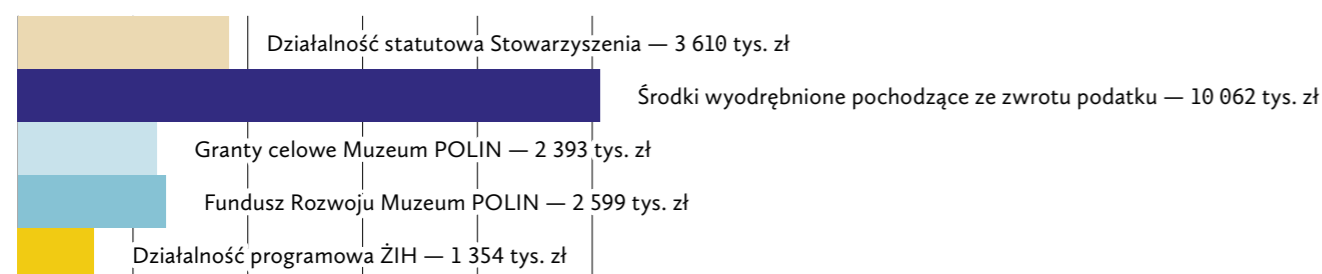
Stan środków na 1 stycznia 2019 roku

ŚRODKI FINANSOWE NA RACHUNKACH STOWARZYSZENIA NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU — 20 018 TYS. ZŁ, W TYM:

- 3 610 tys. zł na działalność statutową Stowarzyszenia,
- 10 062 tys. zł — środki wyodrębnione, pochodzące ze zwrotu podatku od towaru i usług wraz z odsetkami od tych środków uzyskanymi dzięki krótkoterminowym lokatom bankowym,
- 4 992 tys. zł na wsparcie i wspólną realizację działalności programowej Muzeum POLIN, w tym:
 - 2 393 tys. zł na granty celowe dla Muzeum POLIN,
 - 2 599 tys. zł na Fundusz Rozwoju Muzeum POLIN,
- 1 354 tys. zł na wsparcie i wspólną realizację działalności programowej Żydowskiego Instytutu Historycznego.

Stan środków na 31 grudnia 2019 roku

Zbiorczo wpływy i wydatki za 2019 rok

	Bilans otwarcia 1.1.2019	Wpływy*	Wydatki*	Stan na 31.XII.2019
I. Działalność statutowa Stowarzyszenia (z wyłączeniem pkt II, III i IV)	3 740 211 zł	1 536 362 zł	1 666 827 zł	3 609 746 zł
II. Środki wyodrębnione, pochodzące ze zwrotu podatku od towaru i usług	9 942 584 zł	119 466 zł	0 zł	10 062 050 zł
III. Wsparcie działalności Muzeum POLIN	5 062 617 zł	3 799 531 zł	3 870 550 zł	4 991 598 zł
IV. Wsparcie działalności Żydowskiego Instytutu Historycznego	1 463 884 zł	2 134 280 zł	2 243 987 zł	1 354 177 zł
RAZEM	20 209 296 zł	7 589 639 zł	7 781 364 zł	20 017 571 zł

* Zawiera przesunięcia między kategoriami wynikające z porozumień z partnerami

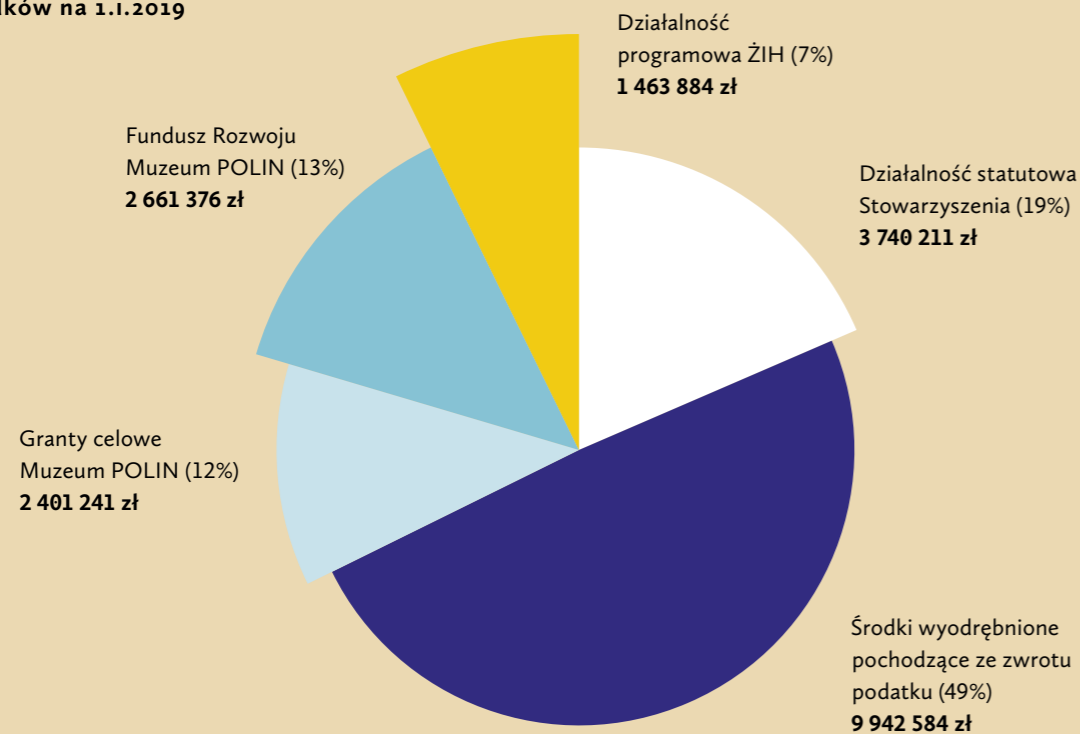
W 2019 roku wpływy i wydatki w Stowarzyszeniu były na zbliżonym poziomie. Stowarzyszenie kolejny rok utrzymuje dobrą i stabilną sytuację finansową. Mimo niepewności dotyczącej obsady stanowiska dyrektora Muzeum POLIN w 2019 roku udało nam się zachować zaufanie darczyńców, którzy ostatecznie nie przestali wspierać nas i naszych partnerów.

Wielkim sukcesem było zebranie całej brakującej kwoty na projekt i wybudowanie galerii „Dziedzictwo”, prezentującej wkład Żydów w polską i światową kulturę oraz naukę. Galeria ta zgodnie z planami zostanie wybudowana w Muzeum POLIN na przełomie lat 2020/2021. Również jesteśmy dumni, że mogliśmy wspomóc naszego drugiego partnera — Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma m.in. w pracach nad tłumaczeniem Archiwum Ringelbluma na język angielski. Warto podkreślić, że Instytut uzyskał dzięki wsparciu naszych darczyńców rekordową kwotę przekraczającą dwa miliony złotych. Prace nad tłumaczeniami będą kontynuowane przez najbliższe pięć lat.

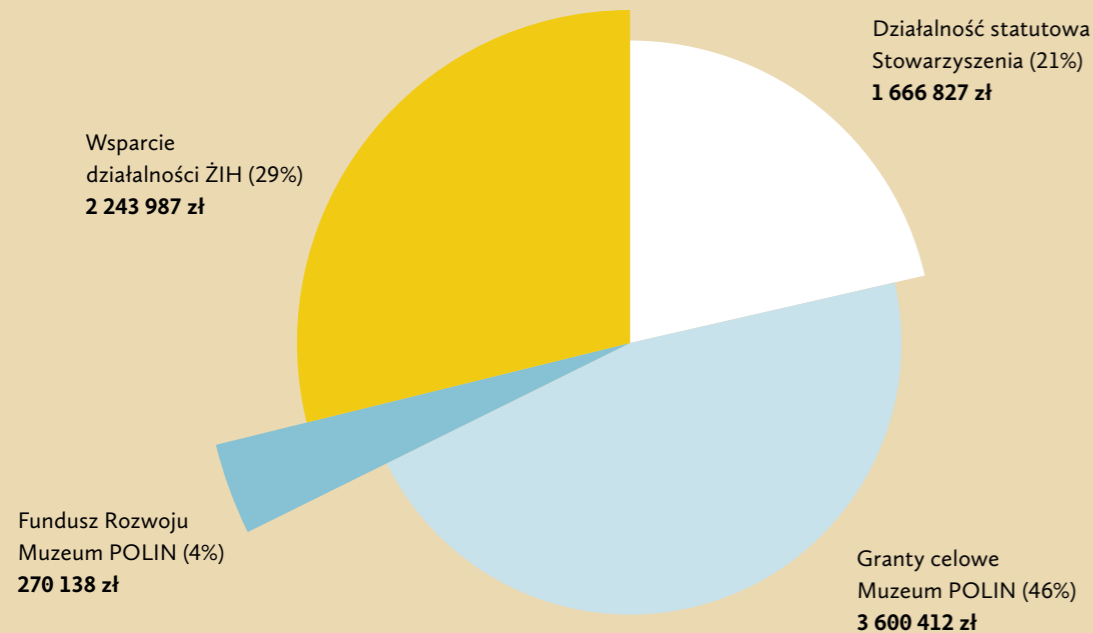
Obsługę księgową Stowarzyszenia w 2019 roku zapewniało biuro rachunkowe Superata sp. z o.o., specjalizujące się w obsłudze organizacji pozarządowych.

Zestawienia finansowe Stowarzyszenia

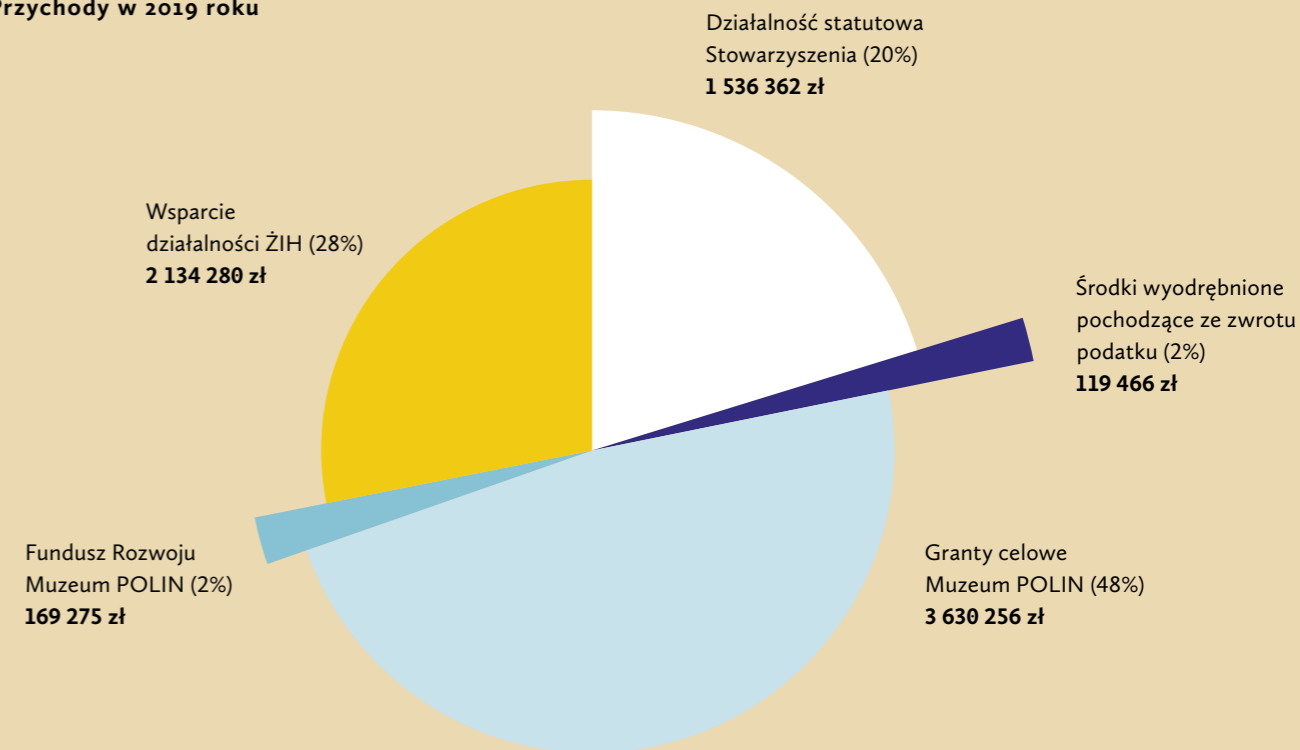
Stan środków na 1.1.2019

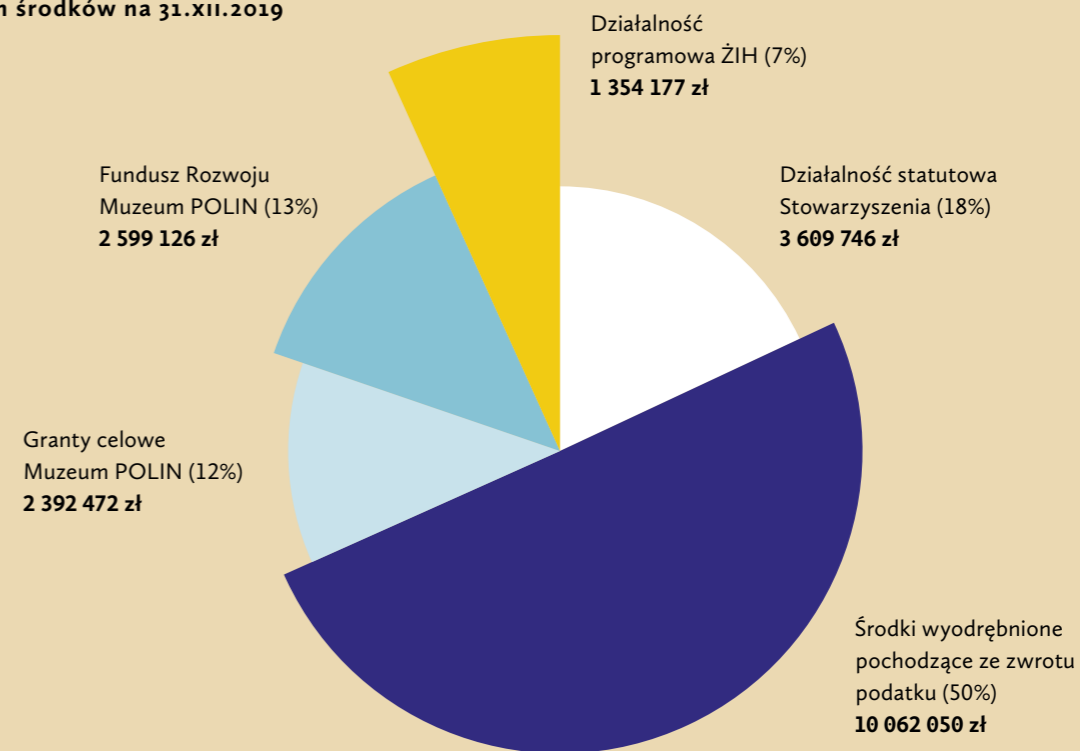
Wydatki w 2019 roku

Przychody w 2019 roku

Stan środków na 31.XII.2019

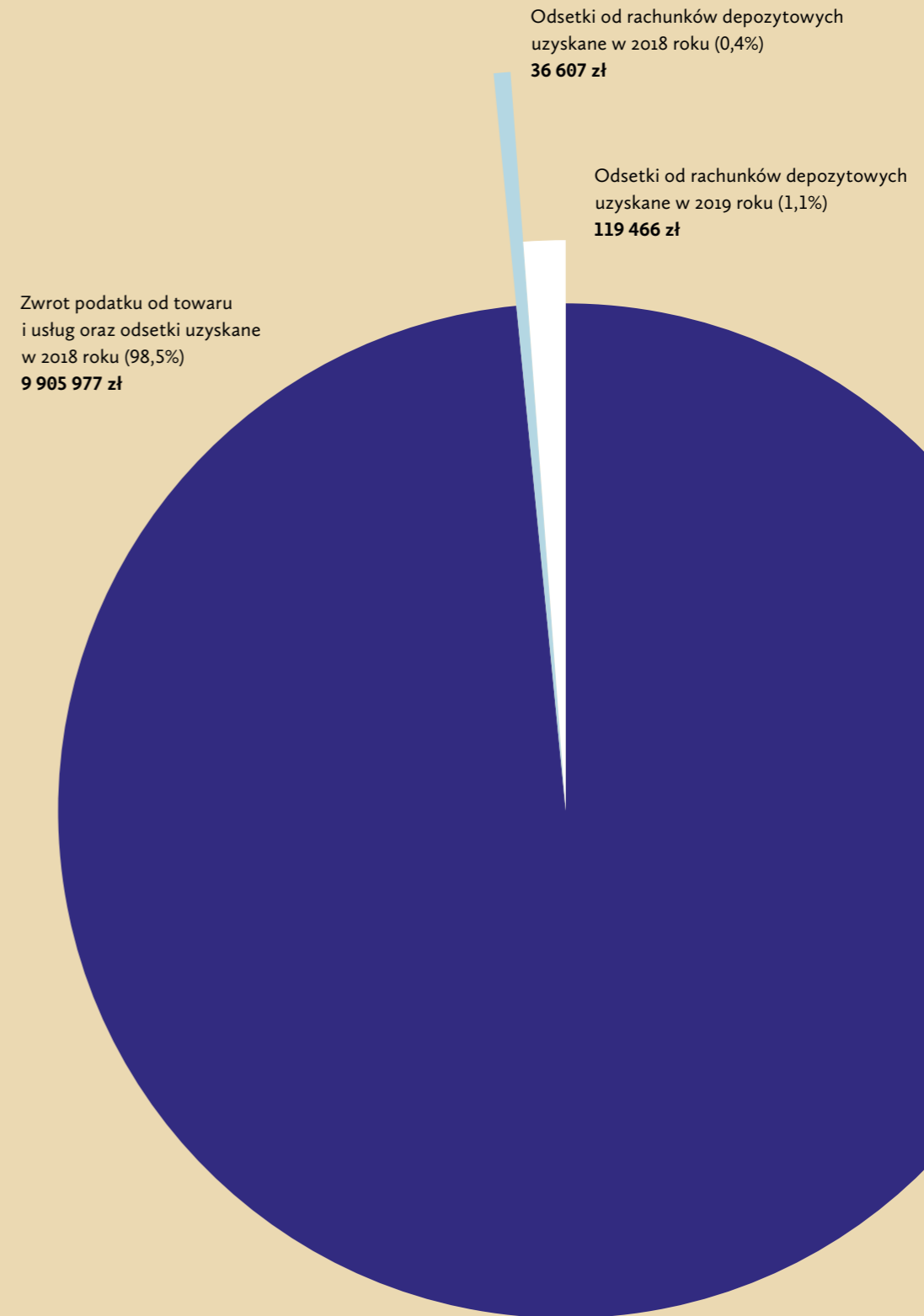
Wieloletnie zabezpieczenie finansowe Stowarzyszenia

W 2019 roku ważną częścią naszych działań były prace nad koncepcją budowy funduszu żelaznego. Szerokie konsultacje z kancelariami prawnymi oraz innymi organizacjami pozarządowymi posiadającymi podobne fundusze pozwoliły na stworzenie projektu, gwarantującego maksymalne bezpieczeństwo środków zgromadzonych w funduszu, z którego zysk będzie przeznaczony na rozwój działań statutowych. Do czasu formalnego powołania funduszu żelaznego wszystkie środki pochodzących ze zwrotu podatku od towarów i usług znajdują się na wydzielonym koncie bankowym, z którego odsetki powiększają pulę środków przeznaczonych na przyszły fundusz.

W 2019 roku niespodziewanie pożegnaliśmy Tomasza Grunwalda — Partnera w firmie KPMG Tax M. Michna, który od 2015 roku wspierał Stowarzyszenie w uzyskiwaniu zwrotu podatku od towarów i usług.

—
Dziękujemy też jego następcy — Piotrowi Żurowskiemu, który dalej pomaga naszemu Stowarzyszeniu w zakresie doradztwa podatkowego.

Zwrot podatku od towarów i usług

Zestawienie wpływów i wydatków w 2019 roku

	Bilans otwarcia 1.I.2019	Wpływy	Wydatki	Stan na 31.XII.2019
	A	B	C	D = A + B - C
I. Działalność statutowa Stowarzyszenia (z wyłączeniem pkt II, III i IV)	3 740 211 zł	1 536 362 zł	1 666 827 zł	3 609 746 zł
1. Koszty operacyjne działalności statutowej	.	.	359 183 zł	.
2. Komisja Grantowa	.	.	150 000 zł	.
3. Wsparcie innych organizacji	.	59 179 zł	114 179 zł	.
4. Fundraising i promocja	.	875 050 zł	946 627 zł	.
5. Inne wpływy i wydatki	.	602 133 zł	96 838 zł*	.
II. Środki wyodrębnione pochodzące ze zwrotu podatku	9 942 584 zł	119 466 zł	0 zł	10 062 050 zł
1. Odsetki od rachunków depozytowych	.	119 466 zł	.	.
III. Wsparcie działalności Muzeum POLIN	5 062 617 zł	3 799 531 zł	3 870 550 zł	4 991 598 zł
1. Projekty Muzeum POLIN związane z realizacją grantów ze środków publicznych, rozbudową wystawy stałej i współpracą z organizacjami żydowskimi	.	169 275 zł**	270 138 zł	.
2. Projekty celowe związane z działalnością Muzeum POLIN	.	3 630 256 zł**	3 600 412 zł	.
IV. Wsparcie działalności Żydowskiego Instytutu Historycznego	1 463 884 zł	2 134 280 zł	2 243 987 zł	1 354 177 zł
1. Inne wpływy i wydatki	.	.	34 843 zł*	.
2. Programy realizowane z grantów publicznych	.	228 808 zł*	214 863 zł	.
3. Projekty realizowane z dotacji celowych	.	1 905 472 zł	1 994 281 zł	.
RAZEM	20 209 296 zł	7 589 639 zł	7 781 364 zł	20 017 571 zł

* w tym środki przeniesione między kategoriami

** w tym zwroty niewykorzystanych środków

Coroczne sprawozdania finansowe, merytoryczne oraz wyniki audytów są dostępne na stronie internetowej www.szih.org.pl/sprawozdania.

I. Wydatki związane z pozostałą działalnością statutową Stowarzyszenia (tj. niedotyczącą wsparcia Muzeum POLIN i Żydowskiego Instytutu Historycznego) obejmują:

1. Koszty operacyjne działalności statutowej

Bieżące funkcjonowanie biura Stowarzyszenia – w tym wynagrodzenia, koszty obsługi prawnej i finansowej Stowarzyszenia oraz audytów, a także koszty zebrań i walnych zgromadzeń, korespondencji z członkami Stowarzyszenia.

2. Komisja Grantowa

Komisja Grantowa w 2019 roku przyznała 30 grantów na realizację projektów dotyczących historii i kultury polskich Żydów. Szczegółowo zostały one omówione na stronach 74–86.

3. Wsparcie dla innych organizacji

Stowarzyszenie w 2019 roku dotowało projekty innych organizacji, których opisy znajdują się na stronach 87–89.

4. Fundraising i promocja

Wydatki związane z działalnością fundraisingową, wydatkowaniem i ze sprawozdawczością dotyczącą pozyskanych środków oraz z promocją Stowarzyszenia, Muzeum POLIN i Żydowskiego Instytutu Historycznego. Budżet fundraisingu i promocji jest finansowany przez członków Rady Darczyńców w formie dotacji celowych. Więcej na temat działań fundraisingowych Stowarzyszenia można znaleźć na stronach 91–103.

5. Inne wpływy i wydatki

Wpływy przeznaczone na działalność statutową Stowarzyszenia, zyski z lokat bankowych, a także koszty wymiany walut i inne wydatki nieujęte w innych kategoriach, w tym również przesunięcia środków między kategoriami.

II. Środki wyodrębnione pochodzące ze zwrotu podatku. Środki finansowe pochodzące ze zwrotu podatku od towarów i usług, odsetki uzyskane z lokat bankowych.

III. Wydatki związane ze wsparciem działalności programowej Muzeum POLIN obejmują:

1. Projekty Muzeum POLIN związane z realizacją grantów ze środków publicznych i współpracą z organizacjami żydowskimi

Finansowanie w ramach Funduszu Rozwoju Muzeum POLIN wkładów własnych w projektach realizowanych przez Muzeum POLIN i przez Stowarzyszenie wspólnie z Muzeum, współfinansowanych ze środków publicznych oraz wsparcie projektów realizowanych przez Muzeum POLIN we współpracy z organizacjami żydowskimi, a także projekty dotyczące modernizacji wystawy stałej. W 2019 roku zrealizowano pięć podobnych projektów, których opisy znajdują się na stronach 41–43.

2. Projekty celowe związane z działalnością Muzeum POLIN

Wsparcie działalności programowej Muzeum POLIN finansowane ze środków celowych pozyskanych przez Stowarzyszenie na poszczególne projekty. W 2019 roku zostało zrealizowanych 17 projektów, których opisy znajdują się na stronach 44–57.

IV. Wydatki związane ze wsparciem działalności programowej Żydowskiego Instytutu Historycznego, w tym z realizacją PROGRAMU ONEG SZABAT. Projekty realizowane wspólnie z Żydowskim Instytutem Historycznym w ramach PROGRAMU ONEG SZABAT, na które Stowarzyszenie pozyskało granty celowe. Ich opisy znajdują się na stronach 60–71.

Zapraszamy do wsparcia naszego Stowarzyszenia.
Każda darowizna ma dla nas ogromne znaczenie.
Dzięki pozyskanym środkom pomagamy realizować
działania programowe Muzeum POLIN i Żydowskiego
Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma oraz
innych organizacji żydowskich, których celem jest ochrona
i popularyzowanie dziedzictwa polskich Żydów.

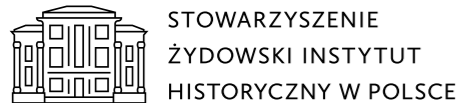
Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce
Numer konta: PL 87 1240 6247 1111 0000 4975 6324

Istnieje możliwość przekazania darowizny w Stanach Zjednoczonych
z opcją odliczenia podatku. Dodatkowe informacje: development@szih.org.pl

DANE KONTAKTOWE:

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

ul. Tłomackie 3/5 +48 797 701 907 www.szih.org.pl
00-090 Warszawa biuro@szih.org.pl

יִיִּדִישְׁעַר ŻYDOWSKI
הִיסְטוֹרְיָאָרִישְׁעַר INSTYTUT
אַיִנסטיטוט HISTORYCZNY

Wydawca:
Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce
Warszawa 2020

Redakcja:
Zespół Stowarzyszenia ŻIH
Dominik Wódz

Projekt graficzny i skład:
to/studio

Druk:
Drukarnia Perfekt S.A.

Zdjęcia:
Wojciech Bałabański
Anna Brzyska
Forum Darczyńców
Monika Homan / Fundacja Pro Arte
Wojtek Olejniczak / Fundacja TRES
Daria Jekiel
Tomasz Kaczor
Kancelaria DMS
Piotr Malec
Aldona Modrzewska

Maciej Jaźwiecki, Wojciech Kryński, Magda Starowieyska,
K. Zawadzki / Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN
Władysław Forbert / PAP
Sławomir Pastuszka
Archiwum Pardes Festival
Adam Schorin
Andrzej Grzegorzczak / Stacja Radegast
Andrzej Daniluk, Bartosz Dymarek, Aleksandra Grochowska,
Aleksandra Maj, Anna Miszewska, Marta Wróbel /
Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce
Jarosław J. Szczepański
Andrzej Szypulski
Grzegorz Kwołek, Marta Kuśnierz / Żydowski Instytut
Historyczny im. Emanuela Ringelbluma

Okładka i zdjęcia otwierające rozdziały:
s. 1, 7, 8, 34, 90, 110: Malowane fragmenty rekonstrukcji
polichromowanego sklepienia drewnianej synagogi
z Gwoźdźca. Galeria „Miasteczko”, wystawa stała
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Wydawca dołożył wszelkich starań, by ustalić nazwiska
autorów prezentowanych zdjęć oraz uzyskać zgodę
na ich publikację w niniejszym raporcie.

ISBN 978-83-939735-4-5

STOWARZYSZENIE
ŻYDOWSKI INSTYTUT
HISTORYCZNY W POLSCE